

BIROU DE PROIECTARE ARHITECTURĂ , URBANISM , AMENAJĂRI INTERIOARE

Sediul social : Râmnicu Vâlcea, strada Calea lui Traian, Nr.147 , Bl. D2, Mezanin, Birou nr.1*
Cod Fiscal RO1470701* Reg. com. nr. J38/1062/1991* Cont B.C.R. Vâlcea RO81 RNCB 0263 0289 2441 0001
RO83 TREZ 6715 069X XX00 0760* Tel./fax: 0250/733180 * Mobil: 0745528655* E-mail:jocart@jocart.rdsmail.ro

STUDIU ISTORIC DE FUNDAMENTARE

P . U . G . C O M U N A V Â L C Ă N E Ș T I

J U D . P R A H O V A

CUPRINS:

I. NOTĂ METODICĂ GENERALĂ	pag. 3
1. Descrierea obiectivelor și limitelor studiului	pag. 3
2. Descrierea metodei și direcțiilor de cercetare	pag. 3
3. Evidențierea surselor documentare, iconografice, cartografice	pag. 4
4. Prezentarea echipei de cercetare	pag. 4
5. Prezentarea critică a bibliografiei generale	pag. 4
II. ANALIZA DEZVOLTĂRII TERITORIULUI ADMINISTRATIV ȘI A LOCALITĂȚILOR	pag. 5
1. Istoricul teritoriului administrativ și al localităților componente	pag. 5
2. Evenimente istorice în teritoriul administrativ	pag. 16
3. Prezențe arheologice în teritoriul administrativ	pag. 17
4. Evoluția statutului administrativ, militar, funcțional al localității	pag. 18
5. Evoluția structurii etnice și apartenenței religioase a populației	pag. 19
6. Evoluția ocupațiilor populației; ocupații tradiționale persistente	pag. 20
7. Evoluția teritoriului administrativ și intravilan	pag. 21
8. Evoluția reglementărilor edilitare și urbanistice	pag. 21
9. Evoluția tramei stradale și a parcelarului	pag. 23
10. Evoluția fondului construit - tipologia și caracteristicile acestuia	pag. 24
11. Operațiuni urbanistice importante	pag. 26
12. Concluzii referitoare la vechimea construcțiilor și la evoluția urbanistică	pag. 27
III. IDENTIFICAREA VALORILOR DE PATRIMONIU CULTURAL ȘI NATURAL	pag. 28
1. Identificarea construcțiilor valoroase	pag. 28
2. Identificarea amenajărilor valoroase	pag. 32
3. Identificarea spațiilor și perspectivelor valoroase	pag. 32
4. Date semnificative referitoare la construcții și amenajări	pag. 33
5. Concluzii referitoare la elementele care necesită protecție	pag. 34
IV. DEFINIREA ȘI DELIMITAREA ZONELOR ISTORICE DE REFERINȚĂ	pag. 35
1. Zonele istorice de referință din teritoriul administrativ	pag. 35
V. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI (Set de reguli pentru păstrarea specificului local)	pag. 36

I. NOTĂ METODICĂ GENERALĂ

1. Descrierea obiectivelor și limitelor studiului

Prezentul studiu istoric general reprezintă un studiu de fundamentare destinat identificării caracteristicilor morfologice generale ca și specifice ale localității, în evoluția sa istorică și urbanistică.

Zona studiată se referă la întreg teritoriul administrativ al localității Vâlcănești respectiv cele **3 sate** după cum urmează: **Vâlcănești – sat de reședință (cu partea de nord cunoscută sub numele de Brânzari), Cârjari și Trestioara.**

Obiectivul principal al studiului este acela de a determina valorile culturale reprezentate de fondul construit, de elementele de patrimoniu construit, de tradiții și de peisaj (peisaj natural și construit), factori ce alcătuiesc potențialul de dezvoltare durabilă a localității și care vor determina măsurile ce trebuie incluse în cadrul PUG, stabilite și aplicate prin reglementările Regulamentului Local de Urbanism (RLU) aferent acestuia.

Prin studiul privind valorificarea patrimoniului natural, cultural și istoric au fost identificate modalitățile de intervenție specializată, în vederea stopării procesului distrugerii ireversibile a elementelor de patrimoniu la nivel județean și național.

Aceste intervenții vor permite demararea unor lucrări de conservare și restaurare, acțiuni care vor duce la o creștere a potențialului turistic și economic al județului, de pe urma cărui vor putea beneficia toți locuitorii acestuia, contribuind totodată la crearea unui mediu favorabil pentru atragerea de noi investiții în județul Prahova.

2. Descrierea metodei și a direcțiilor de cercetare

Studiul istoric general a fost structurat în baza metodologiei și conținutului cadru de elaborare a documentațiilor de urbanism și a metodologiei de elaborare și conținutului cadru al documentațiilor de urbanism pentru zone construite protejate (Anexa la OM Transporturilor, Construcțiilor și Turismului nr. 562/2003) din 11.02.2004.

Direcțiile de cercetare ale fenomenului apariției și evoluției așezării s-au concentrat pe analiza principalilor factori care au determinat aceste procese:

Cadrul natural – relieful, vegetația, zone calamitate, zone naturale protejate, relația sit - configurație urbană;

Încadrarea în teritoriu – căi de comunicație, echipare edilitară, limita intravilanului, zonare funcțională, disfuncționalități, dotări;

Organizarea funcțională: funcțiuni tradiționale, programe actuale, centre de interes;

Valoarea istorică: date semnificative privind constituirea localităților, evoluția în timp, densitatea elementelor de patrimoniu, țesutul urban, valori locale, toponimie, date bibliografice semnificative, legături istorice cu așezări învecinate;

Valoare urbanistică: relații cu situl, relații în localitate, evoluția zonificării funcționale, regimul de proprietate, parcelar, rețele stradale, volume construite, regimuri de înălțime, dominante, aliniamente, poli de interes, reprezentativitate;

Valoare arhitecturală: încadrare stilistică, valoare estetică, compoziții volumetrice și spațiale, sisteme constructive, materiale, finisaje.

Vizualitate: câmp vizual, puncte de belvedere;

Valoare socio-afectivă: atașamentul populației la zonă, conștiința prestigiului local.

3. Evidențierea surselor documentare, iconografice, cartografice.

Bibliografia utilizată pentru fundamentarea cercetărilor se compune din lucrări de bibliografie generală, dedicate zonei mai largi a teritoriului cât și bibliografiei speciale - monografia localității studiate cât și documentațiile de urbanism și amenajarea teritoriului in vigoare.

Harta austriacă – Prima ridicare Iosefină First Military Survey 1773 – 1775

Harta Oltenia și Muntenia apărută în anii 1790;

Harta austriacă – a doua ridicare Iosefină Second Military Survey 1806 – 1869

Planul iconomic al trupurilor de mosii Valcanesti si Vararestidin judetul Prahova proprietatea d-lui postelnic si cavaler Ion Alexandru Filipescu (1840 – 1850)

Districtul Prahova gravata de H. Bahr editor Maior D Pappasoglu 1863

Harta austriacă – a treia ridicare Iosefină „Third Military Survey of the Habsburg Empire 1869.- 1887

Harta districtului Prahova de C.A. Carpellianu 1879

Harta topografica a judetului Prahovalucrata si publicata in al XXXVIII-lea an al domniei MS Regelui Carol I de Institutul Geografic al Armatei 1904

Harta austriacă – 1910

Plan director de trageri cca 1920

Hărțile sovietice – scara 1/50.000, 1/100.000, 1/200.000 anii 60 ai sec XX

Harta Militară Românească anii 70-80 ai sec XX

4. Prezentarea echipei de cercetare

Arh.Doina Negoită

Arh. Șerban Bogdan

Pr. Maria Dogăroiu

Arh. Radu Negoită

5. Prezentarea critică a bibliografiei generale

- Dicționarul Geografic al Județului Prahova, 1895;
 - Dicționarul Geografic al Jud. Prahova, 1897;
 - Monografia în manuscris a satului Trestioara, aparținând lui Ioan S. Dăscălescu;
 - Arhivele Statului București, Dosarul nr. 39, „Bunuri publice în Țara Românească”;
 - Documentul din 16 iulie 1590, Ucazul lui Mihnea Vodă privind ocina lui Popa Barbu (Arhiva de Stat București, Vol. V - Academia Română, 1581-1590, dosar nr. 1440).
- Prezentul studiu care se referă la comuna **Vâlcănești** se raportează în primul rând la documentațiile de urbanism și de amenajarea teritoriului existente, care conțin date referitoare la cadrul istoric, evoluția localității și evaluarea patrimoniului existent. O lucrare cu caracter istoric consolidată, bazată pe documente autentice, care să detalieze exhaustiv începutul și dezvoltarea acestei așezări nu este cunoscută în prezent, motiv pentru care analiza se sprijină pe sursele menționate anterior.

Studii și repere documentare anterioare existente la data elaborării prezentului studiu istoric:

- **Dicționarul Geografic al Județului Prahova**, elaborat în anul **1897**, care menționează apartenența comunei la plaiul Vărbilău și existența unui schit de călugări la anul 1450;
- **Ucazul lui Mihnea Vodă din 1590**, reprezentând prima atestare documentară certă a satului Vâlcănești;
- **Dicționarul Geografic al Județului Prahova din 1895**, care oferă primele date statistice asupra populației, înregistrând un număr de 1645 de locuitori pentru satele Vâlcănești și Trestioara;
- **Monografia manuscris a satului Trestioara**, întocmită de Ioan S. Dăscălescu.

II. ANALIZA DEZVOLTĂRII TERITORIULUI ADMINISTRATIV ȘI A LOCALITĂȚILOR COMPONENTE

1. Istoricul teritoriului administrativ și al localităților componente

Cele mai vechi urme de locuire par a fi de prin secolul al XV-lea, vorbindu-se despre o așezare unde, pe la 1450, se știe că exista un schit de călugări. Această vatră timpurie este legată de satul Vâlcănești, despre care Dicționarul Geografic de la 1897 menționează că nu se cunoaște cu siguranță anul înființării, dar confirmă vechimea lăcașului monahal.

Din punct de vedere documentar, prima atestare a satului Vâlcănești datează din anul 1590, apărând într-un Ucaz al lui Mihnea Vodă intitulat „despre ocina lui Popa Barbu”. Documentul original, redactat în slavă pe pergament și purtând pecete timbrată, se află în Arhivele Statului din București, fiind tradus în limba română în anul 1906. Acesta confirmă cu certitudine existența localității și a unei populații la sfârșitul secolului al XVI-lea.

Între satele comunei au existat întinse proprietăți funciare, o parte din moșiile acestor locuri aparținând în trecut diferitelor mănăstiri. De exemplu, muntele de la Trestioara a fost vândut Mănăstirii Snagov în anul 1671, rămânând în posesia acesteia până în 1863, când a avut loc secularizarea averilor mănăstirești sub domnia lui Cuza.

Tot referitor la vechimea așezărilor, despre satul Trestioara bătrânii locului afirmă la finalul secolului al XIX-lea că s-ar fi înființat cu peste 200 de ani în urmă, numele său derivând de la abundența trestiei din zonă.

În partea de nord a satului Vâlcănești, în punctul numit Brânzari, populația a avut un statut social distinct, fiind clăcași pe moșia lui Dimitrie Păcurăteanu, în timp ce locuitorii din partea centrală erau moșneni, oameni liberi și înstăriți. Un statut similar de clăcași l-au avut și cei din Trestioara pe moșia lui Ghiță Alexiu. În vremuri de restriște, legătura cu pământul a fost marcată de exploatarea resurselor naturale, cum este cazul grotelor de sare din punctul „Grotele Tătărești”.

Sunt aici rămășițe ale unor vechi exploatare miniere rudimentare, despre care se crede că datează încă din vremea migrației tătarilor pe aceste meleaguri. Acestea sunt astăzi doar urme ale unor foste grote de sare, parțial colmatate sau surpate. Importanța strategică și economică a zonei a fost dată de resursele variate, menționate și în Dicționarul Geografic al Județului Prahova, care enumeră puncte toponimice păstrate până astăzi: 1) Măgura Trestioara; 2) Movila de la Furca Puțului; 3) Valea Mocanului; 4) Dealul Ispel.

La „Fântâna de Leac” din punctul Brânzari se întâlnește un izvor sulfuros a cărui apariție este facilitată de prezența gipsurilor de pe Dealul Ispel. Comuna Vâlcănești este o așezare dezvoltată tentacular în lungul vailor Cosmina, Sărata, Lespezi și Izvorului , fiind strategic amplasată în „chiuveta Vâlcănești-Trestioara”, un punct de contact între Subcarpații interni și cei externi.

În „Dicționarul Geografic al județului Prahova”, ediția 1895, se regăsesc primele date statistice oficiale despre populație, menționându-se că localitatea număra atunci 1645 de locuitori, dintre care 1170 în Vâlcănești și 475 în Trestioara. Despre satul Trestioara există inclusiv o monografie în manuscris, aparținând lui Ioan S. Dăscălescu, care detaliază evoluția acestei comunități izolate.

Legendele locale spun că originea toponimicului Vâlcănești este strâns legată de numele primului locuitor, Moș Vâlcu Vasile, un crescător de animale care ar fi înghebat aici prima gospodărie. Tot în

Vâlcănești se află și un izvor sulfuros neamenajat în punctul „Grotele Tătărești”, ale cărui origini de exploatare se pierd în negura timpului, din perioada incursiunilor tătare.

Toponimia localității

Toponimia localității Vâlcănești a avut o viață zbuciumată, așa cum reiese din unele denumiri întâlnite la oamenii mai în vârstă. Ele reprezintă tezaurul de cuvinte simple, pline de înțelepciune, cu care poporul a fost înzestrat de-a lungul istoriei.

Toponime întâlnite:

- **„MĂGURA TRESTIOAREI”** – deal înalt situat la o altitudine de 650 m.
- **„FÂNTÂNA DE LEAC”** – izvor sulfuros aflat în punctul Brânzari, a cărui apariție este favorizată de gipsurile de pe Dealul Ispel.
- **„TRESTIOARA”** – localitate al cărei nume derivă, conform spuselor bătrânilor, de la multă trestie ce se găsea în zonă.
- **„GROTELE TĂTĂREȘTI”** – loc unde se află un izvor sulfuros neamenajat și rămășițele unor foste grote de sare, despre care tradiția spune că au fost exploatate încă din vremea migrației tătarilor pe aceste meleaguri.
- **„VALEA SĂRATA”** – zonă din satul Trestioara unde fundamentul de sare apare la zi și unde se semnalează prezența unor vulcani noroioși, a căror activitate a fost amplificată de cutremurele din anii 1940 și 1970.
- **„PODURI”** – cea mai înaltă terasă a localității, de unde provine și denumirea de „podureni” atribuită locuitorilor.
- **„BRÂNZARI”** – partea de nord a satului Vâlcănești, denumire purtată de locuitorii care au fost clăcași pe moșia lui Dimitrie Păcurățeanu.
- **„MOVILA DE LA FURCA PUȚULUI”** – ridicătură de teren menționată în Dicționarul Geografic al Județului Prahova, care păstrează o denumire toponimică menținută până în ziua de azi.

Personalitatea oamenilor de pe aceste meleaguri este legată și de structura lexicală a limbajului. Stau mărturie peste timp lexicul bogat și autenticitatea unor denumiri ce se practică și astăzi în vorbirea curentă a vâlcăneștenilor. Cuvinte rare și denumiri specifice folosite de localnici: „Măgura Neagră; Hodoroaga; Vâlceaua de pe Vale; Chilia; Urzicar; Tulburea; Valea Mandi; Valea Burții; Valea cu Nuci; Poiana cu Scai; Rotundu; Islaz; Sgroasa; Râpii; Valea Lupăriei; ocina; clăcaș; moșnean; ucaz; pergament; pecete; etc.”.

Păstrarea și conservarea tradiției populare, a purității și autenticității limbii române este dovada unui act de cultură și de patriotism.

Datini, obiceiuri și folclor

Obiceiuri de peste an:

Colindul: practicat în perioada sărbătorii de Crăciun;

Steaua: desfășurat în intervalul dintre Crăciun și Bobotează;

Irozii: manifestare specifică perioadei sărbătorilor de iarnă;

Buhaiul: obicei arhaic de factură agrară;

Plugușorul: practicat la trecerea în Noul An.

Capra: obicei mascat desfășurat de Anul Nou;

Sorcova: ritual de urare practicat în prima zi a anului;

Ritualuri de nuntă: ansamblu de practici tradiționale ce marchează întemeierea familiei în satele Vâlcănești, Trestioara și Cârjari;

Ritualuri de înmormântare: practici solemne desfășurate inclusiv prin utilizarea facilităților specifice (cele două cimitire din Vâlcănești și Trestioara, respectiv Capela din incinta cimitirului Vâlcănești).

Portul popular

Portul popular este mărturie vie a continuității istorice și a unității spirituale a locuitorilor de pe meleagurile prahovene ale Vâlcăneștiului. Costumul popular, alături de celelalte dovezi istorice, demonstrează permanența locuitorilor în zonă, reușind să se mențină în ciuda greutăților istorice înfruntate, ba mai mult, popoarele migratoare împrumutând din frumusețea și bogăția portului popular. Costumul popular autohton, specific zonei de deal a Subcarpaților de Curbură, reflectă identitatea unei comunități de moșneni — oameni liberi și înstăriți.

Portul popular se purta cu unele diferențieri: de poziție socială, evidențiind distincția dintre moșnenii din partea centrală a satului și foștii clăcași de pe moșiile boierești, precum cei din Brânzari sau Trestioara, de vârstă, de zile de muncă sau de zile de sărbătoare. Cămașa femeiască se caracterizează printr-o croială mai amplă, atât în lungime cât și în lățime. Este ornamentată în diferite modele și culori. Peste ea se îmbracă șorțurile cusute sau tăiate cu mult meșteșug. Când nu se îmbracă șorțuri se pune fota cu o foarte bogată decorație de culori, la alegere și fluturi, pe un fond negru. Se mai adaugă betele cu mărgele sau de cele mai multe ori țesute, cu trăsături specifice locului.

Costumul bărbătesc, având aceeași uniformitate, are puține particularități. În timpul verii, pantalonii albi, cioarecii sau nădragii erau confecționați din pânză de cânepă cu bumbac, iar în anotimpurile reci din pânură de lână albă și în mod special din mițe de miel. Cămășile au poale lungi, iar la sărbători erau însoțite de fuste special executate, purtate până la genunchi. Cusătura executată cu acul „în cheiță”, iar decorul de pe guler, de obicei cusut cu mătase albă. Betele erau folosite și de bărbați pentru încinsul mijlocului. Pe cap purtau căciuli din blană de miel, iar în anotimpurile călduroase pălării cu boruri mari.

Acest port se aseamnă foarte bine cu cel din fostul județ al Saacului (Săcuieni), unitate administrativă desființată la 1 ianuarie 1845, din care localitatea a făcut parte înainte de integrarea definitivă în județul Prahova. Portul de influență locală se deosebește prin simplitate și robustețe, fiind adaptat activităților de bază precum creșterea animalelor și pomicultura. Femeile purtau pe cap țesături din fir de borangic, realizate în război, asemănătoare celor din zonele limitrofe ale Teleajenului. În picioare purtau opinci din piele de porc, legate cu „nojițe” din curea sau sfoară. Cămășile erau deseori lucrate cu motive geometrice, iar poalele simple, reflectând rigoarea vieții de moșnean. Femeile se încingeau cu betele, iar bărbații cu chimir; pe cap purtau cărpe negre cu ciucuri – femeile și bărbații – pălării mici.

Cele trei sate Vâlcănești, Cârjari și Trestioara sunt așezate în cadrul geografic al Subcarpaților de Curbură, în regiunea depresionară cunoscută sub numele de „chiuveta Vâlcănești – Trestioara”, integrată Depresiunii Mislea – Podeni. Acestea formează împreună Comuna Vâlcănești, situată pe Valea Râului Cosmina, la aproximativ 30 km nord de municipiul Ploiești. Satele sunt așezate de-a lungul drumului județean DJ 218, care asigură legătura cu Dumbrăvești și Cosminele, și a drumului comunal DC 12, care conectează satul de reședință cu localitatea izolată Trestioara.

Referitor la proveniența denumirilor celor trei sate, tradiția locală și toponimia oferă explicații distincte. Numele localității Vâlcănești este legat de cel al primului locuitor, legenda menționând pe moș Vâlcu Vasile, un crescător de animale care a înjghebat prima gospodărie pe aceste meleaguri. Pentru satul Trestioara, denumirea derivă, conform relatărilor bătrânilor, de la abundența trestiei existente în zonă la momentul înființării așezării, cu peste două secole în urmă. În ceea ce privește satul Cârjari, documentele istorice studiate până în prezent nu au surprins o atestare explicită a originii numelui, acesta fiind însă parte integrantă a evoluției administrative a comunei.

Cea mai veche atestare documentară a localității datează din 16 iulie 1590, într-un hrisov emis de domnitorul Mihnea Turcitul, care soluționa un litigiu privind o ocină din satul Vâlcănești. Totuși, consemnările locale sugerează existența unui schit de călugări pe aceste meleaguri încă din jurul anului 1450. Ulterior, în anul 1831, localitatea era menționată în Analele parlamentare cu un număr de 125 de familii, situându-se pe o moșie stăpânită de mănăstirea Sărindar, boierii Filipești și moșnenii locali.

Evoluția administrativă a consemnat unificarea comunelor Vâlcănești și Trestioara la începutul secolului XX, formând unitatea teritorială actuală.

Atestare materială și documentară

Cel mai vechi document păstrat care atestă ca dată certă vechimea așezării Vâlcănești este consemnat în „Documente privind istoria României. Ț.R.”, vol. V, la data de 16 iulie 1590 (anul 7078). Acest hrisov, emis în timpul celei de-a doua domnii a lui Mihnea Turcitul (Io Mihnea voevod), vizează soluționarea unui litigiu de proprietate între soția lui Vlaicu din Vâlcănești și popa Barbu, întărind acestuia din urmă stăpânirea asupra unei ocine cumpărate cu 1050 de aspri.

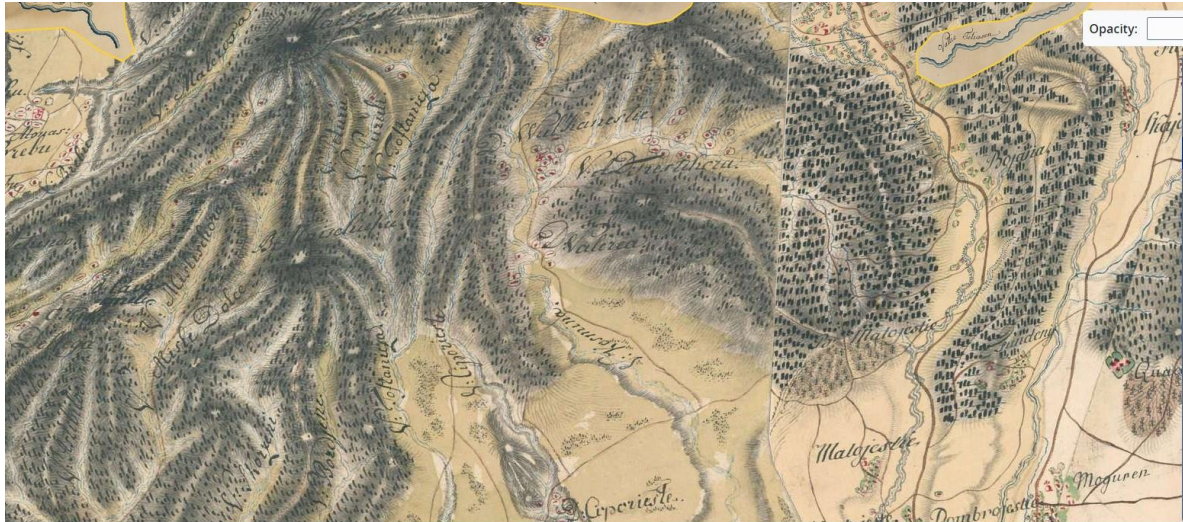
Satul Trestioara apare în documentele istorice cu o atestare ce coboară în timp până în secolul al XVII-lea, fiind inițial o moșie ce constituia un trup separat de cea a Vâlcăneștiului. Deși condus de vechea obște liberă a moșnenilor, procesul de destrămare a acestor structuri devreme atestate a condus la transformarea unei părți a locuitorilor în clăcași pe moșiile boierești, precum cea a lui Ghiță Alexiu.

Atestarea moșiei Trestioara este legată și de actele de proprietate ale Mănăstirii Snagov, care a intrat în stăpânirea unei părți din acest teritoriu în anul 1671, în urma unor danii succesive, păstrând aceste bunuri până la secularizarea din 1863. În ceea ce privește satul Cârjari, documentele istorice cercetate până în prezent nu au surprins o atestare documentară specifică, acesta fiind menționat ulterior ca parte componentă a comunei.

Aceste atestări apar ca date scrise, dar vechimea reală a așezărilor este considerabil mai mare; de pildă, există mențiuni conform cărora încă din anul 1450 ar fi existat un schit de călugări pe actualele meleaguri ale comunei. Evoluția administrativă și demografică a localităților este evidențiată în datele statistice din secolul al XIX-lea, prezentate în tabelul de mai jos:

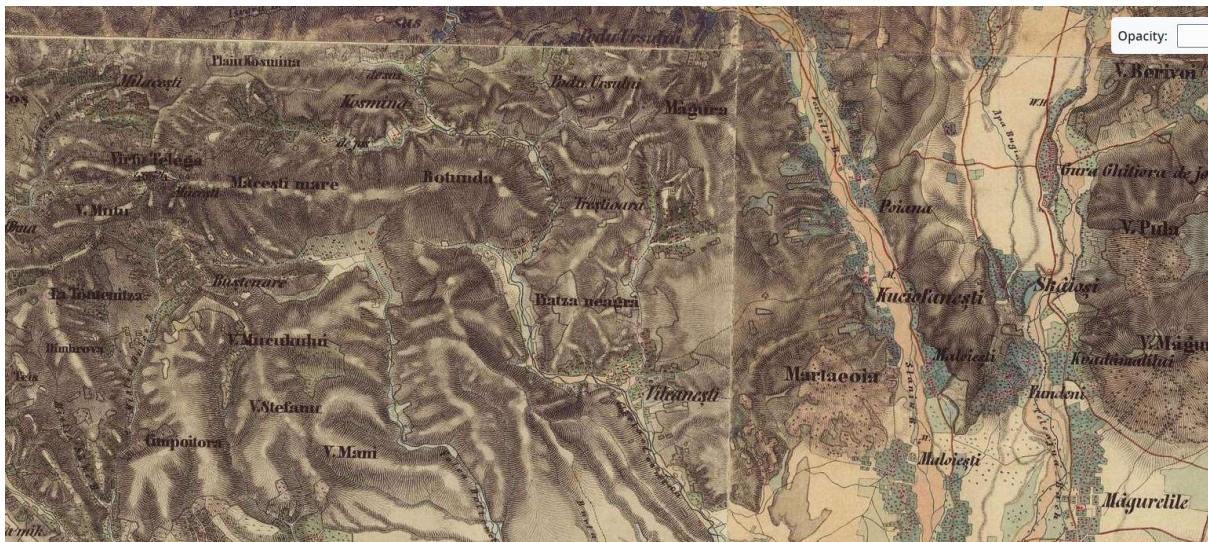
Localitatea	Anul atestării / mențiunii	Nr. familii / locuitori (1831 - 1897)	Statutul proprietății
Vâlcănești	1590 (iulie 16)	125 familii (1831); 1170 locuitori (1897 împreună cu Cârjari)	Moșie împărțită între Mănăstirea Sărindar, aga Grigore Filipescu și moșnenii locali
Trestioara	Secolul XVII	310 familii (1831); 475 locuitori (1897)	Proprietate a maziliului Constantin Voinescu (1831), ulterior Ghiță Alexiu și Mănăstirea Snagov
Cârjari	Nespecificat (sec. XIX)	Inclus în totalul de 1170 locuitori ai Vâlcăneștiului (1897)	Parte a comunei rurale Vâlcănești sub regimul Legii rurale din 1864

Referitor la patrimoniul local, este important de menționat că pe teritoriul comunei Vâlcănești **nu sunt identificate imobile încadrate în Listele Monumentelor Istorice (LMI) sau în Repertoriul Arheologic Național (RAN)**. Există însă monumente de for public, precum Monumentul Eroilor din Vâlcănești, și patru imobile propuse recent pentru declanșarea procedurii de clasare datorită valorii lor arhitecturale.

Europe in the XVIII. century
 Harta austriacă – Prima ridicare Iosefină First Military Survey 1773 – 1775

Base maps

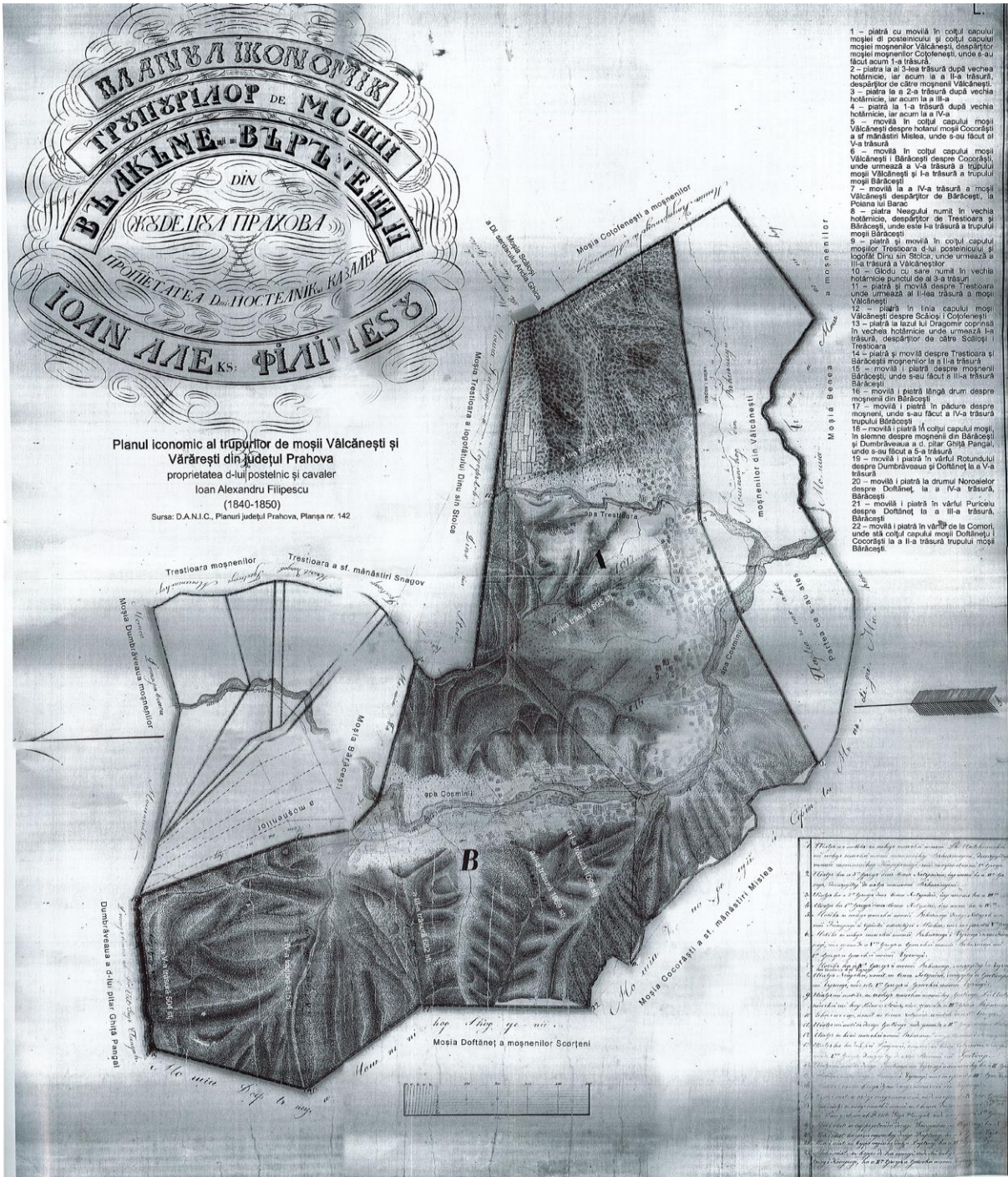

Europe in the XIX. century (with the Third Military Survey)

Base maps

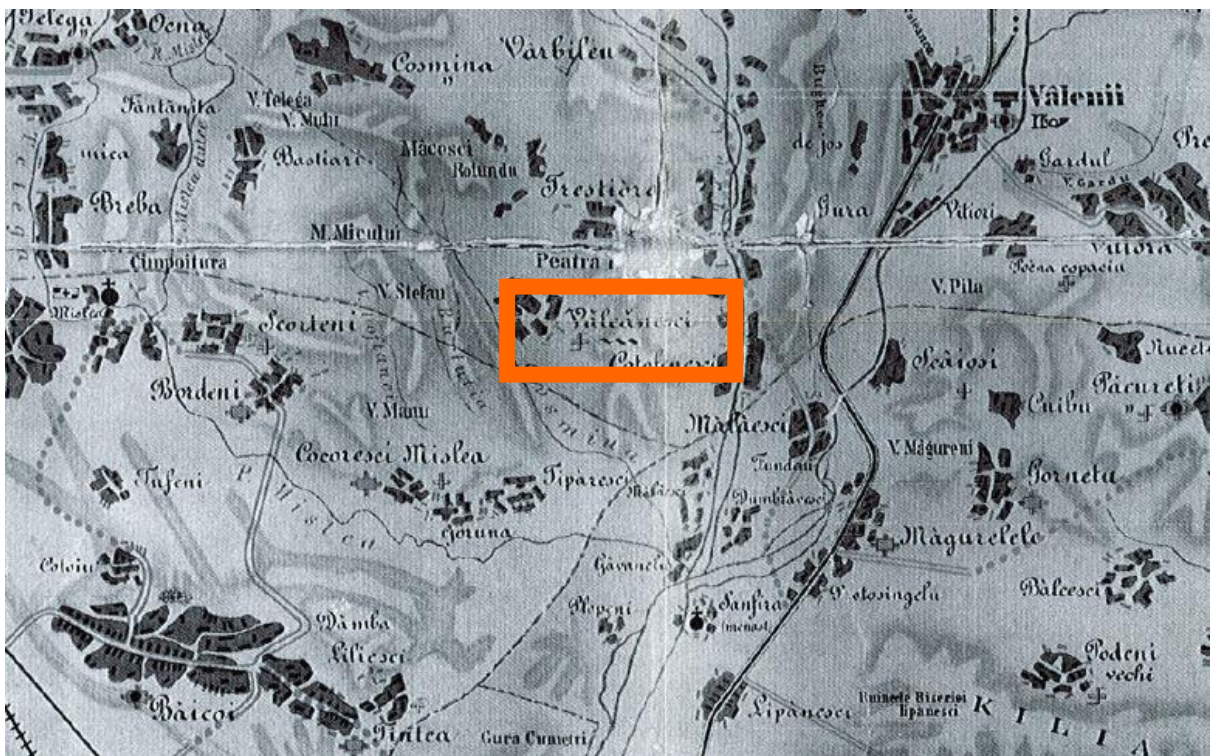
Harta austriacă a doua / a treia ridicare Iosefină Second Military Survey of the Habsburg Empire 1806– 1887.

Planul iconomic al trupurilor de mosii Valcanesti si Vararestedin judetul Prahova proprietatea d-lui postelnic si cavaler Ion Alexandru Filipescu (1840 – 1850)

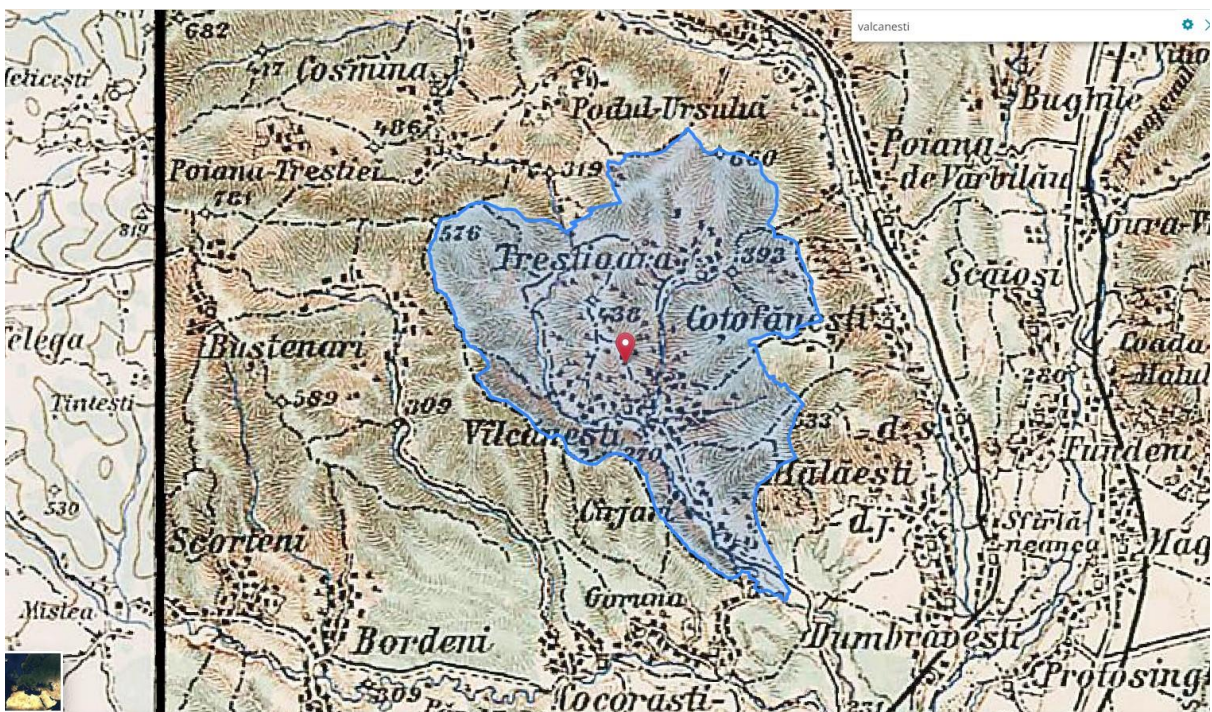
Districtul Prahova gravata de H. Bahr editor Maior D Pappasoglu 1863

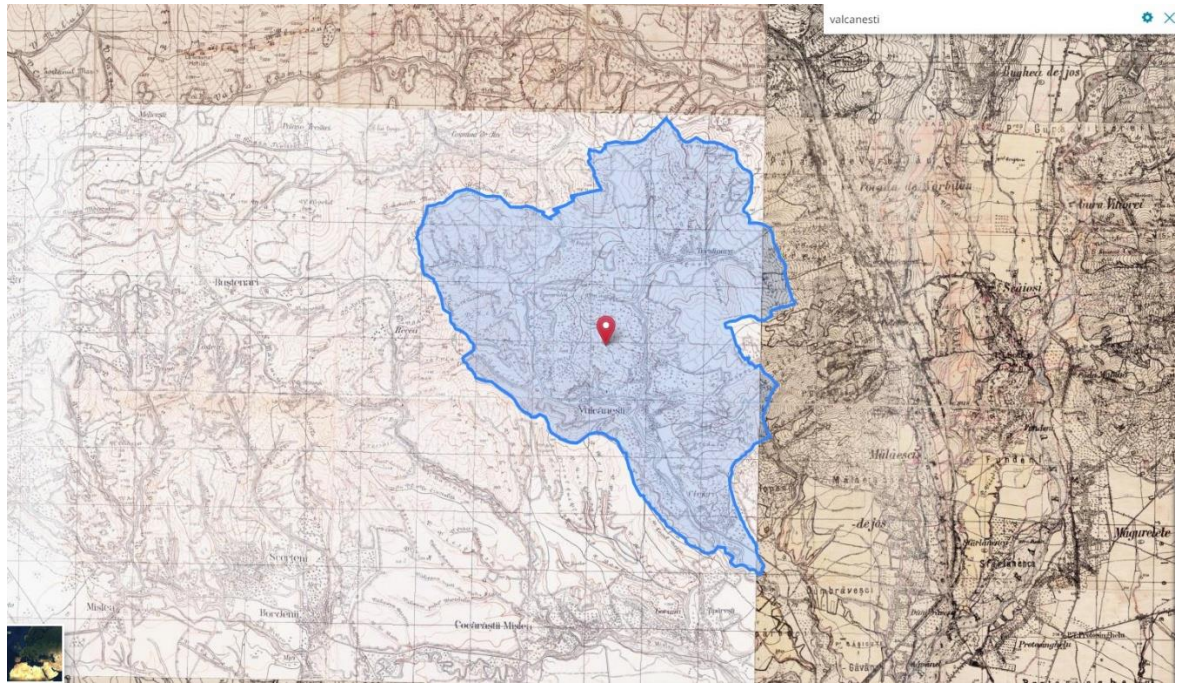
Harta districtului Prahova de C.A. Carpellianu 1879

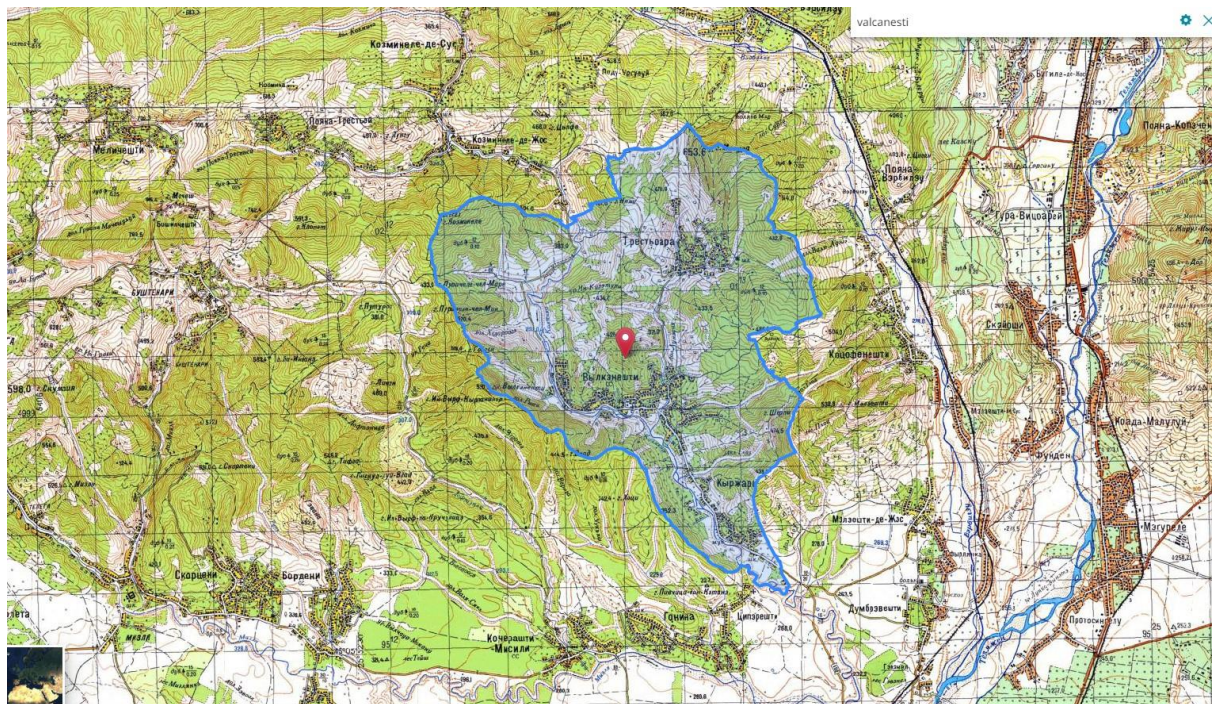
Harta topografica a judetului Prahova lucrata si publicata in al XXXVIII-lea an al domniei MS Regelui Carol I de Institutul Geografic al Armatei 1904

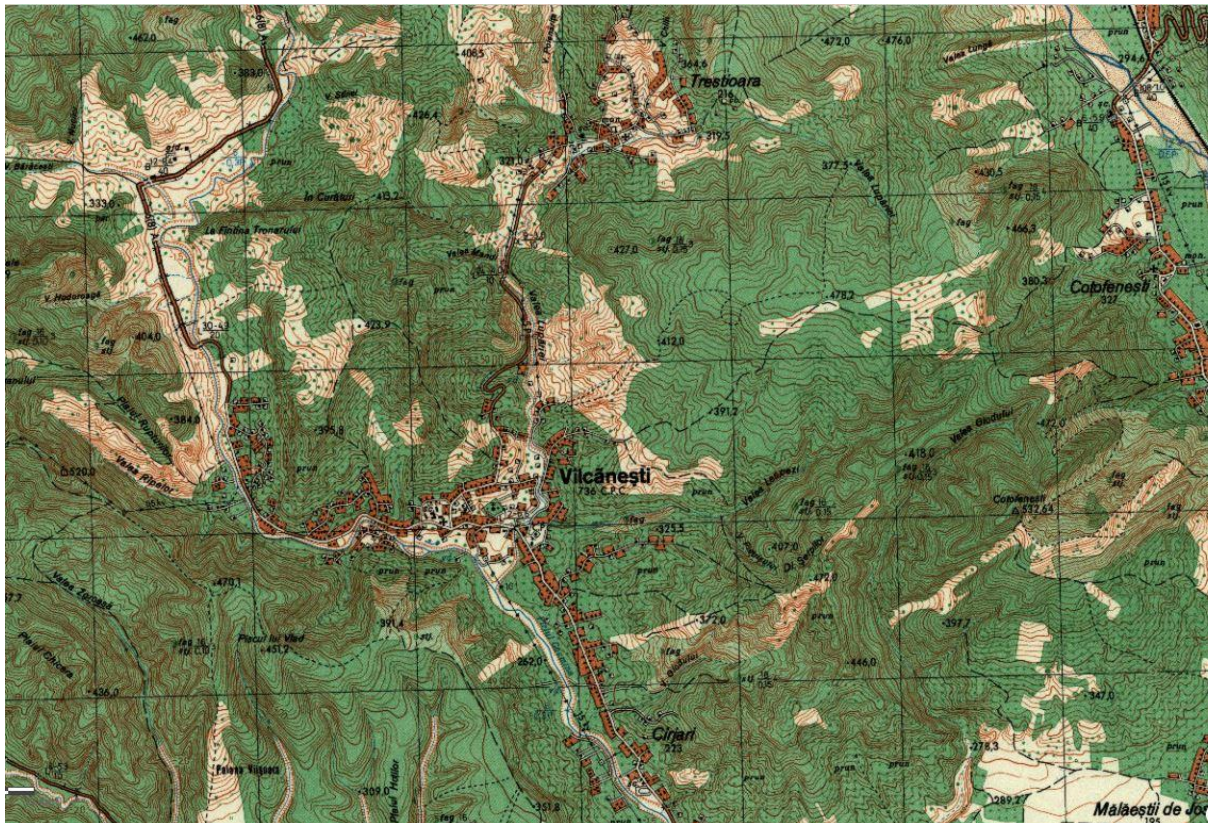
Ridicare topografica militara Austroungara cca 1910

Planul director de trageri, anii 1920

Ridicare topografica militara sovietica 1/50000 cca 1960

Ridicare topografica militara romaneasca 1/25000 cca 1970

2. Evenimente istorice în teritoriul administrativ

Principalele evenimente istorice care au avut loc pe teritoriul țării noastre au lăsat amprentă și asupra comunei Vâlcanesti și locuitorilor ei.

Mulți din locuitorii satelor din comuna Vâlcanesti au luat parte la evenimentele majore ale istoriei naționale, adaptându-se constant transformărilor politice și administrative ale județului Prahova.

În perioada medievală și modernă, evoluția localității a fost strâns legată de exploatarea resurselor naturale și de poziționarea geografică în zona dealurilor subcarpatice, pe valea râului Mislea, factori care au determinat profilul economic al comunității.

Revoluția de la 1821 și evenimentele care au urmat au influențat structura socială a zonei, comuna fiind formată istoric din sate de moșneni, oameni liberi care și-au apărat proprietățile și drepturile în fața schimbărilor de regim. În anul revoluționar 1848 – 1849, spiritul de libertate al locuitorilor a fost în concordanță cu mișcările de emancipare din întreaga Țară Românească, comunitatea din Vâlcanesti păstrând tradiția autoguvernării prin devălmășia specifică satelor de moșneni. Războiul pentru independență (1877-1878) a pus amprenta asupra unor locuitori ai comunei care s-au sacrificat pentru independența țării, participarea lor fiind o dovadă a patriotismului local manifestat în toate marile conflagrații.

Perioada sfârșitului de secol XIX și începutul secolului XX a reprezentat o etapă de consolidare administrativă, localitatea Vâlcănești devenind un punct de referință în plasa de vest a județului Prahova, cu o populație activă implicată în agricultură și pomicultură. Răscoala din 1907 a avut un ecou specific în satele comunei; fiind în principal sate de moșneni, tensiunile au fost nuanțate de statutul juridic al pământului, locuitorii posedând izlazuri, păduri și terenuri arabile care le asigurau o anumită autonomie economică.

Primul Război Mondial 1916 - 1918 a adus mari încercări locuitorilor, comuna aflându-se în proximitatea zonelor de conflict și a căilor de comunicație strategice din Prahova, populația suferind rigurile ocupației și pierderile inerente luptelor purtate pentru reîntregirea neamului. Evoluția demografică și socială de după Marea Unire a reflectat reziliența comunității, satele Vâlcănești, Cârjari și Trestioara dezvoltându-se armonios în perioada interbelică, în ciuda dificultăților economice care au marcat contextul național și internațional.

În memoria celor căzuți la datorie, comunitatea a păstrat un respect profund pentru sacrificiul eroilor din marile războaie, monumentele și tradiția orală locală fiind mărturii ale devotamentului față de patrie. Până în prezent, comuna Vâlcănești își conservă identitatea istorică și culturală, fiind o așezare care a știut să traverseze perioadele de criză ale celui de-al Doilea Război Mondial și transformările regimului postbelic, menținându-și specificul de vatră de locuire străveche.

3 Prezențe arheologice în teritoriul administrativ

Cele mai vechi urme de locuire sunt consemnate în înscrisuri care menționează că, prin anul 1450, pe meleagurile ce alcătuiesc comuna Vâlcănești ar fi existat un schit de călugări. Prima atestare documentară certă este consemnată la data de 16 iulie 1590, într-un document semnat de domnitorul Mihnea Turcitul. Acesta judeca un litigiu privind o ocină din satul Vâlcănești, vândută de Vlaicu către popa Barbu. În ceea ce privește satul Trestioara, atestarea moșiei sale coboară în timp până în secolul al XVII-lea, fiind menționat faptul că muntele de aici a fost vândut Mănăstirii Snagov în anul 1671.

O caracteristică importantă a zonei a fost existența de timpuriu a unei obști de moșneni — țărani liberi proprietari de pământ — a căror prezență este atestată până târziu în secolul al XIX-lea.

Alte materiale specifice perioadelor mai vechi nu sunt menționate detaliat în documentația curentă. Singurul reper istoric major din perioada modernă rămâne evoluția administrativă a localității, care a inclus înființarea comunelor rurale Trestioara și Vâlcănești în timpul domniei lui Al. Ioan Cuza, urmată de unirea acestora la începutul secolului XX.

Studiul istoric actual a fost elaborat în cadrul procesului de actualizare în format digital/GIS a Planului Urbanistic General al comunei Vâlcănești. Colectivul de proiectare a integrat aceste date pentru fundamentarea strategiei de dezvoltare spațială. Eforturile de documentare au vizat evidențierea fondului construit valoros și stabilirea reglementărilor de protecție necesare

pentru conservarea identității locale. De asemenea, studiul arheologic și istoric de teren a fost corelat cu cercetarea de arhivă și analiza monografiei localității.

Nu există situri arheologice, iar pe teritoriul comunei Vâlcănești nu există nici monumente istorice și de arhitectură înscrise în LMI 2015.

Patrimoniul local este definit de peisajele naturale nealterate și de resursele balneare, reprezentate de izvoarele de ape sulfuroase cu indicații terapeutice, care contribuie la potențialul turistic al comunei.

Valoarea așezării constă în păstrarea caracterului tradițional și a cadrului natural pitoresc, localitatea fiind situată în unitatea de relief a Subcarpaților de Curbură, pe valea râului Cosmina. Comuna beneficiază de un peisaj ce nu a fost alterat semnificativ de construcții moderne industriale, industria nefiind reprezentativă pe teritoriul său. Această poziționare oferă perspective panoramice asupra dealurilor înconjurătoare, menținând o legătură strânsă între vatra satului și mediul forestier care ocupă peste 45% din suprafața administrativă.

4. .Evoluția statutului administrativ, militar și funcțional al localității

Primele prezențe umane pe teritoriul comunei sunt atestate indirect prin legenda locală a lui moș Vâlcu Vasile, primul gospodar și crescător de animale de pe aceste meleaguri. Există însă înscrisuri care menționează prezența unui schit de călugări în jurul anului 1450. De-a lungul vremurilor, teritoriul a fost marcat de conflicte juridice și sociale, prima atestare documentară certă datând din 16 iulie 1590, când domnitorul Mihnea Turcitul judeca un litigiu pentru o ocină în satul Vâlcănești. Mai târziu, în secolul al XIX-lea, localitatea a fost scena unor tensiuni sociale majore; la 19 martie 1835, Ocârmuirea județului Săcueni a intervenit forțat în Vâlcănești pentru a înfrânge rezistența clăcașilor care refuzau cerințele arendașilor de moșii, aplicând pedepse corporale aspre. Până la reforma administrativă din 1845, actualul teritoriu al comunei Vâlcănești făcea parte din județul Saac (Săcueni), fiind inclus în plaiul Teleajenului. După desființarea județului Saac la 1 ianuarie 1845, teritoriul a fost integrat în județul Prahova. Odată cu legea administrativă din timpul lui Alexandru Ioan Cuza, au fost înființate comunele rurale Trestioara și Vâlcănești (aceasta din urmă formată din satele Vâlcănești și Cîrjari).

La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna Vâlcănești făcea parte din plaiul Vărbilău, având 1170 de locuitori, o școală deschisă în 1881, două biserici ortodoxe (1859 și 1869) și 410 case de locuit. Tot atunci, satul Trestioara constituia o comună separată cu 475 de locuitori și o biserică fondată în 1842. În anul 1925, reorganizarea administrativă duce la desființarea comunei Trestioara și includerea sa în comuna Vâlcănești, care însuma la acea dată 2714 locuitori. În perioada contemporană, localitatea s-a dezvoltat ca o comună modernă, beneficiind de infrastructură de utilități și servicii publice. Documentația actuală de urbanism, contractată în 11 iunie 2024, vizează actualizarea în format digital/GIS a Planului Urbanistic General, adaptând reglementările la realitățile socio-economice și riscurile naturale identificate pe teritoriul celor trei sate componente.

Reședința comunei este stabilită în satul Vâlcănești.

Evoluția localităților după 1990

În ciuda numeroaselor proiecte de modernizare a comunei în activitățile de interes general, se constată un regres evident, cauzele fiind depopularea, îmbătrânirea populației și o scădere a interesului față de munca agricolă, lucru ce conduce și la lipsa investitorilor. Schimbările de după 1990 au adus mediul rural românesc pe noi coordonate, determinând declanșarea unei perioade îndelungate de reșezare a vieții sociale și economice. Restructurarea economiei a dus la apariția de forme sociale noi, precum inegalitățile locale, depopularea accentuată și o dezvoltare incompletă a localităților.

Pe acest fundal, s-a înregistrat o reducere semnificativă a activităților economice tradiționale, în special în ceea ce privește industria, care nu a fost reprezentativă pe teritoriul comunei, singurele unități active fiind limitate la extracția de țigăi, confecții metalice sau mici unități de comerț. Restrângerea activităților economice a dus la creșterea dependenței de resursele locale, în condițiile în care infrastructura de transport rămâne parțial nemodernizată, iar accesul la rețeaua feroviară este inexistent în mod direct.

În condițiile în care competitivitatea celei mai mari părți a populației rurale pe piața muncii era una limitată, determinată de dezinteresul față de formele noi de organizare și de abandonul lucrărilor agricole din lipsa subvențiilor, singura opțiune validă pentru acest sector important de populație a rămas agricultura de subzistență.

Astfel, practicarea pe scară largă a agriculturii de subzistență a reprezentat produsul multelor bariere economice întâlnite. Ponderea activității agricole în comună este majoritară, având în vedere că suprafața agricolă reprezintă aproximativ 48% din totalul teritoriului administrativ, însă aceasta se desfășoară cu precădere în cadrul gospodăriilor individuale. În condițiile în care producția agricolă a înregistrat după 1990 un declin evident, fărâmițarea exploatațiilor și orientarea către pășuni și fânețe (care ocupă 77% din suprafața agricolă) în detrimentul culturilor valoroase, precum viile sau livezile, reprezintă principalele impedimente în relansarea economiei locale.

5. Evoluția structurii etnice și apartenenței religioase a populației

Numărul de locuitori (populație stabilă), de dată recentă.

Din datele furnizate de Primăria Vâlcănești, la sfârșitul secolului al XIX-lea (1897), populația comunei era stabilită la 1.170 locuitori, care dispuneau de 410 case de locuit. La acea dată, structura administrativă cuprindea cătunele Cârjari și Trestioara. Ulterior, în anul 1925, după includerea satului Trestioara în componența comunei, populația a înregistrat o creștere semnificativă, ajungând la 2.714 locuitori. Datele recente, corelate cu propunerea de spații verzi din Bilanțul Teritorial, indică faptul că populația comunei Vâlcănești este în jur de 3.244 locuitori.

Evoluția populației

Din datele furnizate mai sus se constată o creștere constantă a numărului populației la nivelul comunei pe parcursul ultimului secol, deși perspectivele actuale menționează riscuri precum

depopularea sau îmbătrânirea demografică. Majoritatea locuitorilor sunt români, iar din punct de vedere confesional, aceștia sunt de religie ortodoxă, pe teritoriul localității funcționând biserici datând din anii 1842, 1859 și 1869.

6. Evoluția ocupațiilor populației; ocupații tradiționale persistente

Din cauză că evoluția așezării Vâlcănești este atestată documentar încă din anul 1590, multe dintre activitățile sau îndeletnicirile de bază s-au desfășurat în strânsă legătură cu resursele naturale locale. Inca de la jumătatea sec. XIX se poate menționa ca îndeletnicire principală în cadrul localității exploatarea resurselor subsolului / titeiul / activitate care continua și în prezent.

Ocupațiile tradiționale persistente includ pomicultura, favorizată de solurile brune și brun-roșcate de pădure, și zootehnia. Cea mai veche îndeletnicire a rămas tot creșterea animalelor, activitate ce reprezintă principalul sector economic al comunei. Vâlcănești fiind amplasată în regiunea depresionară a Subcarpaților de Curbură, cunoscută sub numele de „chiuveta Vâlcănești – Trestioara”, cu multe pășuni și fânețe ce reprezintă 77% din suprafața agricolă, ce a favorizat încă din cele mai vechi timpuri creșterea animalelor.

De asemenea, culesul fructelor de pădure și flora meliferă bogată (salcâmi, tei) favorizează apicultura, zonă recunoscută pentru acest potențial. Creșterea albinelor este practică în continuare, numărul familiilor de albine fiind în prezent de peste 300.

Prelucrarea produselor rezultate din sectorul zootehnic și avicol, deși în scădere la nivel de producție de ouă, înregistrează creșteri în ceea ce privește carnea, lactatele și lâna, reprezentând o sursă de venit și un grad ridicat de valorificare în sectorul zootehnic.

O altă îndeletnicire cu tradiție este măcinatul cerealelor, fiind menționată existența unei mori în satul Vâlcănești, cătunul Brânzari.

Bărbații și tinerii se orientează în prezent spre activități care implica navetism către localitățile cu funcții administrative sau economice din apropiere, precum Ploiești, Câmpina sau Vălenii de Munte.

Activitatea predominantă a localității a rămas în continuare agricultura de subzistență, desfășurată în principal în cadrul gospodăriilor, potențialul natural fiind utilizat pentru culturi de porumb, cartof și plante furajere pe solurile din lunca văii Cosmina.

În ceea ce privește utilizarea terenurilor la nivelul unității administrativ-teritoriale, situația suprafețelor este următoarea:

- Teren agricol (reprezentând 48% din suprafața totală);
- Teren arabil (17% din suprafața agricolă);
- Pășuni și fânețe (77% din suprafața agricolă);
- Teren forestier – 1303,48 ha (reprezentând 45,93% din suprafața comunei).

La nivelul comunei, activitatea industrială este slab reprezentată, fiind menționate o unitate de confecții metalice și activitatea de extracție a țițeiului gestionată de operatori precum OMV și Mazarine Energy. Agenții economici care își desfășoară activitatea în comună sunt reprezentați de cele 21 de unități de comerț.

Resursele de muncă Principalele resurse de muncă pe plan local sunt angajate în instituții precum Primăria (Consiliul Local), unitățile de învățământ (grădinițe și școli), Poliția și Poșta. Lipsa unor unități economice diversificate a condus la fenomenul de navetism și la procesul de depopulare sau îmbătrânire a populației.

7. Evoluția teritoriului administrativ și intravilan.

Elemente de morfologie:

Comuna Vâlcănești este formată din trei sate: Vâlcănești, Trestioara și Cârjari, fiind situată în regiunea depresionară a Subcarpaților de Curbură, cunoscută sub denumirea geologică de „chiuveta Vâlcănești – Trestioara”, pe cursul mijlociu al pârâului Cosmina.

Vecinătățile comunei:

- La nord – comuna Cosminele;
- La est – comuna Dumbrăvești și orașul Ploeni;
- La vest – comuna Aluniș;
- La sud – comuna Cocorăștii Mislii.

Satele sunt deservite de artera principală de circulație DJ 218, care asigură legătura între drumul național DN 1 (Ploiești – Brașov) și zona Văii Teleajenului (prin DN 1A). Cel mai apropiat centru urban este orașul Ploeni, situat la 10 km distanță, localitatea aflându-se totodată la 25 km de municipiul Ploiești, 30 km de Câmpina și 25 km de Vălenii de Munte.

Comuna este situată la o altitudine medie de 350 metri deasupra nivelului mării. Coordonatele sale sunt 45°07'15" N și 25°56'28" E în format DMS (grade, minute, secunde) sau 45.120833 și 25.941111 (în grade zecimale).

8. Evoluția reglementărilor edilitare și urbanistice

Până în anii '60, când a apărut electrificarea comunei Vâlcănești, condițiile de viață ale locuitorilor erau marcate de lipsa curentului electric, ceea ce îngreuna activitățile ce se desfășurau în gospodării. Oamenii foloseau ce aveau la îndemână, iar pentru necesitățile de bază, precum măcinatul cerealelor, se utilizau resursele locale, fiind menționată existența unei mori în satul Vâlcănești, cătunul Brânzari. Apa din gospodării provenea din fântânile situate de-a lungul drumurilor sau în curțile proprii, pânza freatică fiind interceptată la adâncimi cuprinse între 2,00 m și 15,00 m. Actualmente, comuna Vâlcănești beneficiază de lucrări edilitare de importanță locală, dispunând de alimentare cu energie electrică și un sistem de alimentare cu apă extins prin Programul Operațional Infrastructură Mare (POIM), care deservește satele Vâlcănești și Trestioara. Comuna Vâlcănești este alcătuită din 3 (trei) sate dispuse de-a lungul văii Cosminei, legate între ele prin căile principale de comunicație:

- Vâlcănești – sat de reședință;
- Trestioara;
- Cârjari

Așezarea celor trei sate este determinată de configurația terenului, cu zone locuibile concentrate în principal în lungul arterelor rutiere, satul de centru, Vâlcănești, fiind cel mai dezvoltat. Al doilea sat ca mărime este satul Trestioara, situat în partea de nord a comunei, urmat de satul Cârjari, aflat în extremitatea sudică, având o structură de tip adunat-liniar. Primul sat de la intrarea în comună dinspre sud este satul Cârjari, așezat de-a lungul drumului județean DJ 218, care face legătura cu orașul Ploiești. Localitatea este concentrată de-a lungul văii, între versanți cu pante moderate. Dotările importante întâlnite în satul Cârjari sunt reprezentate de locuințe individuale și mici spații comerciale, principala zonă funcțională fiind locuirea, care ocupă marea majoritate a vetrei satului. În continuarea drumului spre nord, pe DJ 218, se află satul Vâlcănești, sat de reședință, care constituie nucleul administrativ și social al comunei. Acesta se desfășoară preponderent pe direcția nord-sud, de-a lungul drumului județean, prezentând ramificații pe drumurile comunale și de exploatare ce urcă pe versanții adiacenți. Pe direcția nord, satul se învecinează cu satul Trestioara, iar pe direcția sud cu satul Cârjari. Dezvoltarea sa este marcată de prezența luncii pârâului Cosmina, care oferă terenuri plane favorabile construcțiilor.

Principalele obiective sociale și economice întâlnite în satul de centru sunt:

- Sediul Consiliului Local (Primăria);
- Școala Gimnazială „Învățător Radu Ion”;
- Grădinița cu program normal Vâlcănești;
- Biserica cu hramul „Sf. Nicolae și Sf. Spiridon” (atestată la 1845);
- Dispensar medical;
- Postul de Poliție;
- Oficiul Poștal;
- Căminul Cultural;
- Unitatea de confecții metalice;
- Moara din cătunul Brânzari;
- Instalații de extracție a țițeiului (sonde gestionate de Mazarine Energy);
- Unități comerciale mixte (21 de unități la nivelul comunei).

Majoritatea obiectivelor sunt concentrate în zona centrală a satului, dar ca în majoritatea localităților din zona rurală, ponderea cea mai mare a zonelor funcționale o constituie zona de locuințe individuale, reprezentând 10,74% din suprafața totală a comunei (304,64 ha). În ceea ce privește infrastructura tehnico-edilitară, există o rețea de alimentare cu apă cu lungimea de 24,1 km, iar în perspectivă este prevăzută înființarea sistemului de canalizare și a rețelei de distribuție a gazelor naturale. Ultimul sat al comunei, situat la nord, este satul Trestioara. Are legătură cu centrul comunei prin drumul județean DJ 218.

Satul Trestioara are o configurație marcată de relief, fiind așezat într-o zonă de deal cu pante ce variază între 5% și 25%. Istoric, așezarea s-a dezvoltat în relație cu resursele naturale, în special exploatarea pietrei de construcție și a calcarului.

Configurația geografică a generat, în anumite perioade, dificultăți pentru sătenii din Trestioara. Zonele de versant sunt afectate de fenomene de instabilitate, precum eroziuni de suprafață și alunecări de teren, care au pus în pericol structura unor construcții. Toate apele meteorice se scurg de pe versanți spre vatra satului, necesitând lucrări de amenajare a torenților și decolmatări periodice.

În prezent, deși riscurile geotehnice persistă, localitatea a beneficiat de măsuri de stabilizare și reglementări urbanistice stricte privind zonele cu interdicție de construire. Satul păstrează un caracter tradițional, cu locuințe dispuse pe parcele ce includ adesea livezi de pomi fructiferi.

Satul Trestioara deține o biserică de lemn situată într-o poziție dominantă, reprezentând un reper spiritual și cultural pentru comunitate. Biserica de lemn „Sf. Voievozi” (Slobozia) este un simbol al continuității și al valorilor locale.

Lângă zonele locuite se află terenuri agricole, în special pășuni și fânețe, care sunt valorificate vara de localnici pentru creșterea animalelor, activitate ce rămâne de bază în economia gospodărească.

Ca și în celelalte sate, și în satul Trestioara predomină locuirea individuală; totuși, se observă un proces de îmbătrânire a populației, cauzat de migrarea tinerilor către centrele urbane din apropiere, precum Ploiești sau Câmpina, în căutarea unor oportunități economice diversificate.

9. Evoluția tramei stradale și a parcelarului

Traseele de circulație majore din vechile vetre ale satelor au devenit tramă stradală, generând tipul de așezări cu o structură mixtă, între „adunată” (în zonele centrale) și „liniară” (de-a lungul arterelor de comunicație), dar și cu un caracter „răsfirat” pe versanți. Comuna Vâlcănești, situată în „chiuveta Vâlcănești – Trestioara”, prezintă o evoluție a tramei stradale dictată de configurația văii râului Cosmina.

Parcelarul a rămas aproape neschimbat, loturile fiind în majoritatea lor cu latura mică la strada principală și cu terenul destinat activităților gospodărești în profunzime. Gospodăria tradițională este compusă din locuință, anexe pentru animale și terenul agricol situat în continuarea curții.

În hărțile istorice, respectiv prima ridicare Iosefină, satul Vâlcănești este deja bine conturat ca nucleu de locuire, dezvoltându-se de-a lungul arterei principale de comunicație care străbate valea pe direcția nord-sud. Localitatea este atestată documentar încă din secolul al XVI-lea (anul 1590), fiind o așezare de moșneni.

Proprietățile sunt amplasate în jurul bisericii atestate la 1845 (Sf. Nicolae și Sf. Spiridon), formând nucleul central al satului. Proprietățile sunt evidențiate de formă dreptunghiulară, locuința aflându-se în partea din față a proprietății, iar restul terenului fiind utilizat pentru livezi și fânețe, care reprezintă 77% din suprafața agricolă a comunei.

Satele Trestioara și Cârjari sunt figurate ca așezări satelit, dezvoltate organic în lungul cursurilor de apă și al drumurilor de acces secundare. Trestioara apare ca o așezare de deal, cu un parcelar adaptat pantelor ce variază între 5% și 25%.

În a doua ridicare Iosefină, satul Vâlcănești apare mult mai dezvoltat, consolidându-și tipologia liniar-adunată de-a lungul drumului principal (actualul DJ 218). Apar drumuri de exploatare și ulițe răsfirate care duc spre proprietățile nou înființate pe versanți, folosite pentru pomicultură și pășunat.

Parcelarul se păstrează, loturile fiind în principal dreptunghiulare, cu amplasarea locuinței la stradă, conform specificului zonei subcarpatice. Extinderea satului urmează cursul văii Cosmina, utilizând terenurile plane din luncă.

Satul Trestioara se dezvoltă în tipologie răsfirată, adaptându-se reliefului accidentat, unde locuințele sunt dispuse pe mici platforme nivelate. Numărul de proprietăți crește, evidențiindu-se cătunul Trestioara de Jos, unde se află biserica de lemn.

Cârjariul se dezvoltă spre sud, păstrând o configurație liniară, cu o concentrare a proprietăților între versanții ce mărginesc drumul județean.

Din păcate, de la a doua ridicare Iosefină până la mijlocul secolului XX, măturile cartografice sunt fragmentate, golul de timp fiind completat de atestările documentare care confirmă statutul de comună importantă în plasa Teleajen.

În ridicările sovietice din anii '60, toate cele trei sate apar mult mai dezvoltate, după cum urmează:

- Satul Vâlcănești s-a dezvoltat pe direcția nord-sud, prezentând o structură consolidată în zona de luncă, în tipologie parțial înșirată.
 - Satul Trestioara s-a dezvoltat în tipologie răsfirată, ocupând coamele dealurilor și micile văi secundare.
 - Satul Cârjari s-a dezvoltat liniar, de-a lungul arterei principale de comunicație.
- În ridicarea topografică militară românească din anii '70, comuna ne este înfățișată foarte aproape de ceea ce întâlnim astăzi în teren, cu o suprafață a intravilanului de 304,64 ha.
- Satul Vâlcănești prezintă un nucleu central bine definit, unde sunt grupate instituțiile administrative (Primăria, Școala, Poliția).
 - Satul Trestioara rămâne marcat de o tipologie răsfirată, fiind vizibile zonele cu instabilitate geologică ce au limitat extinderea compactă.
 - Satul Cârjari își menține caracterul liniar, fiind surprinsă densificarea proprietăților de-a lungul drumului județean, care asigură legătura spre sud.

10. Evoluția fondului construit - tipologia și caracteristicile acestuia, amenajări

Fondul construit tradițional din comuna Vâlcănești este reprezentativ pentru arhitectura de deal a județului Prahova, evoluția acestuia fiind strâns legată de resursele locale și de contextul istoric al așezării.

Pentru început, întâlnim următoarele tipologii de locuințe tradiționale:

- locuință cu o cameră (casa monocelulară), specifică perioadelor vechi, cu acces de pe o terasă acoperită sau prispă;
- locuință cu 2 camere, cu un acces de pe terasa acoperită;
- locuință cu 2 camere și cu 2 accese de pe terasa acoperită;
- locuințe cu 3 camere și 2 accese de pe terasa acoperită, tipologie ce a marcat dezvoltarea gospodăriilor pe măsură ce nevoile familiilor s-au extins.

În timp, locuințele evoluează, în loc de terasă deschisă apare geamlâcul sau închiderea prispei cu tâmplărie, iar în locul stâlpilor de lemn ciopliți apar cei din zidărie sau beton. Locuitorii

mai înstăriți au adoptat tipologia caselor cu parter înalt și etaj, stil întâlnit din ce în ce mai des în perioada interbelică și după anii '50, reflectând o influență urbană asupra mediului rural.

Odată cu trecerea timpului și schimbările socio-politice de după anul 1989, noile imobile au apărut deseori rupte de contextul construit specific subcarpaților prahoveni. Intervențiile la construcțiile de factură tradițională prin utilizarea materialelor moderne neadecvate, precum tâmplăria PVC sau finisajele stridente, nu au făcut altceva decât să altereze armonia estetică a localității.

Inițial, materialele folosite la soclu erau piatra naturală de râu sau de carieră, extrasă din resursele locale, zidită cu mortar de var. Pereții erau realizați din bârne de lemn cu cercuială și lipitură de pământ sau din paiantă, șarpanta fiind din lemn, iar învelitoarea cu șiță sau șindrilă. Pe parcurs, învelitoarea de șiță a fost înlocuită de țiglă ceramică și tablă plană, iar în prezent se utilizează pe scară largă tabla profilată tip țiglă.

Pereții din lemn sau paiantă au fost înlocuiți de cărămidă presată plină, produsă uneori în cuptoare locale, ca mai nou să fie înlocuiți de blocuri ceramice cu goluri sau BCA. Soclul din piatră naturală a fost înlocuit treptat de cel din cărămidă plină, pentru ca ulterior să fie utilizat aproape exclusiv betonul armat, deseori placat cu materiale sintetice.

Anexele gospodărești tradiționale erau complexe, cu funcțiuni multiple, adaptate ocupației de bază – creșterea animalelor, având frecvent un regim de înălțime parter + fânar. La parter se găseau cotețele pentru păsări, grajdurile pentru animalele de talie medie și mare (bovine și cabaline), spații pentru depozitarea uneltelor agricole și a lemnului de foc, precum și ateliere gospodărești pentru micile reparații. În pod (fânar) se depozita fânul și furajele necesare pe timpul iernii. Soclul acestor anexe era din piatră naturală zidită cu mortar, pereții fiind realizați preponderent din lemn simplu (bârne suprapuse) sau împletituri de nuiele lipite cu lut, iar învelitoarea a migrat de la șiță spre tablă sau azbociment.

În timp, anexa gospodărească a scăzut ca și complexitate, pe măsura restrângerii activităților zootehnice tradiționale, locuitorii preferând în prezent să ridice mai multe construcții separate, de mici dimensiuni, adesea cu caracter provizoriu, pentru a îndeplini aceste funcțiuni.

Zonele funcționale majore sunt:

- Zona centrală a comunei Vâlcănești concentrează principalele dotări administrative, de educație, cultură și ocrotirea sănătății, fiind nucleul care deservește întreaga populație locală. Această zonă include sediul primăriei, școala gimnazială, căminul cultural și dispensarul medical, majoritatea imobilelor fiind adaptate nevoilor funcționale ale comunității de-a lungul sec. XX.
- Zona de locuit, situată în intravilanul celor trei localități componente (Vâlcănești, Trestioara și Cârjari), ocupă o suprafață de 304,64 ha, reprezentând 10,74% din teritoriul administrativ. Aceasta cuprinde locuințe și obiective de utilitate publică cu o stare de întreținere diversă; deși multe imobile sunt într-o stare satisfăcătoare, fenomenul de depopulare și îmbătrânire a populației a condus la apariția unor gospodării neîngrijite sau aflate într-un stadiu avansat de degradare.

Ca formă de proprietate asupra locuințelor predomină proprietatea privată, fondul locativ fiind alcătuit aproape integral din locuințe individuale.

Cele mai multe construcții de locuit se încadrează în tipologia arhitecturală specifică zonei subcarpatice a județului Prahova. Datorită configurației reliefului și a caracterului tradițional al așezării, fondul construit vechi încă se păstrează în anumite segmente, reflectând evoluția istorică a comunei de la prima atestare documentară din 1590.

Imobilele mai vechi respectă tipologia locuinței rurale tradiționale, adaptată terenului accidentat, având adesea parter înalt sau demisol utilizat pentru depozitare. De-a lungul timpului, acest tipic de locuință a evoluat, trecând de la formele simple, vernaculare, la locuințe cu influențe preurbane, curent ce s-a menținut până spre sfârșitul secolului trecut.

Începând cu anii '90, s-a produs o ruptură în planimetria și spațio-volumetria noilor construcții, apărând modele arhitecturale care utilizează materiale moderne (beton armat, BCA, învelitori metalice tip țiglă), adesea fără o legătură estetică directă cu specificul local.

Ograda este una specifică zonelor de deal și munte, unde gospodăria este compusă din locuința propriu-zisă și anexe gospodărești necesare activităților zootehnice: grajduri, fânare și adăposturi pentru păsări și animale mici.

În mod tradițional, proprietatea este structurată pentru a susține agricultura de subzistență, incluzând curtea cu construcții, mici suprafețe pentru grădinărit și, în mod predominant, livezi de pomi fructiferi sau fânețe.

Terenurile libere, neconstruite, înregistrate în prezent ca terenuri agricole (care reprezintă 48% din suprafața comunei), constituie o rezervă pentru extinderea și dezvoltarea viitoare a fondului construit al localității.

11. Operațiuni urbanistice importante (parcelări, demolări, trasări de artere de circulație noi, lucrări hidrotehnice, amenajări de suprafețe plantate, etc.)

- În decursul evoluției sale, deși atestarea documentară a satului Vâlcănești coboară până la anul 1590, nu au avut loc operațiuni urbanistice importante, procesul de constituire a așezării fiind unul de lungă durată, marcat de stăpâniri moșnenești și boierești succesive (familiile Filipescu, Păcurețeanu).

- Parcelarea s-a realizat organic odată cu structurarea vetrei satului și a dezvoltării acesteia, pornind de la nucleele istorice ale celor trei sate componente: Vâlcănești, Trestioara și Cârjari. Configurația actuală a terenurilor reflectă procese istorice precum împrăștierea din 1864 sau secularizarea averilor mănăstirești (Mănăstirile Sărindar și Snagov).

- Nu s-au trasat organizat artere noi de circulație, lucrările din acest domeniu apărând natural, de-a lungul timpului. În a doua jumătate a secolului trecut și în perioada recentă, intervențiile fac parte din categoria modernizărilor de parte carosabilă, vizând drumul județean DJ 218 (9,3 km), drumurile comunale DC 9 și DC 12 (6 km), precum și reparații sau lărgiri de poduri și podețe. Rețeaua stradală prezintă în continuare disfuncționalități legate de profilele necorespunzătoare și intersecțiile neamenajate.

- Au apărut multe construcții de locuințe noi pe întreaga suprafață a comunei, dar punctual, fără a avea la bază operațiuni consistente urbanistice de amenajare și parcelare. Procesul de edificare a inclus ridicarea unor locuințe moderne (cu etaj și dotări superioare) și renovarea fondului vechi, în special după anul 1990.

12. Concluzii referitoare la vechimea construcțiilor și amenajărilor urbane (străzi, plantații, pietre) și la evoluția urbanistică a localității.

În statistica găsită în Dicționarul Geografic al Județului Prahova, făcută la nivelul anului 1897, au reieșit următoarele date cu privire la locuințele din comuna Vâlcănești (formată atunci din cătunele Cârjari și Trestioara): 410 de case de locuit. Referitor la stadiul actual și evoluția fondului construit, clădirile cele mai vulnerabile sunt reprezentate de construcțiile joase din zidărie și alte materiale locale, executate tradițional fără control tehnic specializat.

În ceea ce privește dotările edilitare, alimentarea cu căldură a locuințelor și instituțiilor se realizează, până la finalizarea bransării la rețeaua de gaze naturale, prin utilizarea combustibilului solid (lemnul). Proiectul de înființare a rețelei inteligente de distribuție a gazelor naturale este realizat în proporție de 90%, urmând montarea cutiilor pentru contor în satele Trestioara și Vâlcănești.

Din punct de vedere al utilităților pentru evacuarea deșeurilor, se folosesc bazine vidanjabile și latrine uscate în satul Trestioara. Alimentarea cu apă este asigurată prin rețea centralizată, iar sistemul de canalizare este în curs de extindere.

Dependințele de pe lângă case și dotările gospodărești au evoluat, casele vechi fiind în multe cazuri renovate și extinse cu noi anexe. Totuși, activitatea economică de bază a rămas agricultura de subzistență, desfășurată în cadrul gospodăriilor, unde se produc carne, lactate și lână.

Piese de decorare și produsele specifice zonei sunt legate de potențialul melifer bogat (peste 300 de familii de albine) și de meșteșugurile tradiționale care sunt propuse spre diversificare economică prin turismul rural.

Fondul construit preponderent datează de după al doilea război mondial, fiind menționate construcții executate între 1950 și 1976 conform normelor de proiectare de atunci, dar și imobile ridicate după 1990, care includ case noi, cu etaj și dotări moderne.

Clădirile se încadrează majoritar în stilul vernacular, prezentând o evoluție organică, însă un aspect critic actual este reprezentat de locuințele care rămân nelocuite din cauza îmbătrânirii populației și intră în stare de degradare, ajungând în cele din urmă ruine. Starea de conservare a acestui fond construit vechi este precară, fiind necesare măsuri de reabilitare și modernizare pentru îmbunătățirea confortului în ansamblurile de locuit existente.

III. IDENTIFICAREA ELEMENTELOR DE PATRIMONIULUI CULTURAL ȘI NATURAL

Cadru legislativ în vigoare:

- Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 258/2006 pentru modificarea și completarea OG nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național;
- Legea nr. 41/1995 privind protecția patrimoniului național;
- Ordinul nr. 2807/2003 – Norme metodologice de clasare a monumentelor istorice, inclusiv lista;
- Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2828/2015 privind aprobarea Listei monumentelor istorice, actualizată.

A. Evidența patrimoniului cultural imobil

1. Pe teritoriul comunei Vâlcănești nu se regăsesc monumente istorice clasate în Lista Monumentelor Istorice (LMI), însă există monumente de for public și plăci comemorative, precum și imobile cu valoare arhitecturală propuse pentru declanșarea procedurii de clasare, după cum urmează:

Monumente de for public și elemente comemorative:

- Monumentul Eroilor din Vâlcănești | Vâlcănești | Monument de for public destinat slăvirii eroilor locali

- Plăci comemorative | Vâlcănești | Elemente de semnalare a contribuției istorice locale

Imobile propuse pentru declanșarea procedurii de clasare ca monumente istorice, ca urmare a propunerii arhitecților Călin și Manuela Hoinărescu, care au inventariat fondul construit al zonei și au publicat, ca urmare a cercetării lor, “Habitatul Rural Tradițional Prahovean”

2. Pe teritoriul comunei Vâlcănești nu se regăsesc situri arheologice înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO sau în Repertoriul Arheologic Național (RAN). Evoluția istorică a localității este însă atestată documentar încă din secolul al XVI-lea (15 iulie 1590), fiind menționate structuri precum schitul de călugări (cca. 1450) și bisericile ortodoxe din satele componente.

Identificarea construcțiilor valoroase - definiții

Prin **patrimoniul construit** înțelegem **monumentele istorice**, cu cele trei categorii: **monumente, ansambluri, situri**, împreună cu **zonele de protecție** ale acestora, la care se adaugă **zonele construite protejate, unde este cazul**.

Monumentul reprezintă o construcție sau parte de construcție, împreună cu instalațiile, componentele artistice, elementele de mobilare interioară sau exterioară care fac parte integrantă din acestea, precum și lucrări artistice de for public, împreună cu terenul aferent delimitat topografic, care constituie mărturii cultural-istorice semnificative din punct de vedere arhitectural, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific sau tehnic – cf. Art. 3, lit. a) din Legea nr. 422/2001.

Ansamblul este un grup coerent din punct de vedere cultural, istoric, arhitectural, urbanistic ori muzeistic de construcții urbane sau rurale care împreună cu terenul aferent formează o unitate delimitată topografic ce constituie o mărturie cultural-istorică semnificativă din punct de vedere arhitectural, urbanistic, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific sau tehnic – cf. Art. 3, lit. b) din Legea nr. 422/2001.

Sit reprezintă un teren delimitat topografic cuprinzând acele creații umane în cadru natural care sunt mărturii cultural-istorice semnificative din punct de vedere arhitectural, urbanistic, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific, tehnic sau al peisajului cultural – cf. Art. 3, lit. c) din Legea nr. 422/2001.

Prin **zonă de protecție a monumentelor (prescurtată ZPM)** se înțelege suprafața delimitată în jurul unor bunuri de patrimoniu construit în care se instituie servituți de utilitate publică și de construire pentru păstrarea și valorificarea acestor resurse și bunuri de patrimoniu și a cadrului natural aferent – cf. OUG nr. 7/2011, nr. 42.

Pentru fiecare monument istoric se instituie zona sa de protecție, delimitată pe baza reperelor topografice, geografice sau urbanistice, în funcție de trama stradală, relief și caracteristicile monumentului istoric, după caz, prin care se asigură conservarea integrată și punerea în valoare a monumentului istoric și a cadrului său construit sau natural – cf. Art. 9. alin. (1) din Legea Nr. 422/2001.

Lista Monumentelor Istorice (prescurtată LMI), reprezintă un document juridic, ce cuprinde toate obiectivele clasate ca monumente istorice, departajate în două grupe valorice (grupa A - monumentele istorice de valoare națională și universală; grupa B - monumentele istorice reprezentative pentru patrimoniul cultural local). Lista are caracter de lege, fiind aprobată prin ordin, de către ministrul culturii, și publicată în Monitorul Oficial al României.

Zona istorică de referință (prescurtată ZIR), reprezintă o zonă din teritoriul administrativ care se definește și delimitează prin studiul istoric general și care prezintă caracteristici coerente din punct de vedere urbanistic, arhitectural și istoric care vor fi preluate în modul de dezvoltare viitor al teritoriului – cf. OMTCT nr. 562/2003.

Patrimoniul arheologic constituie totalitatea bunurilor arheologice care este format din: siturile arheologice clasate în Lista cuprinzând monumentele istorice situate suprateran, subteran sau subacvatic, ce cuprind vestigii arheologice: structuri, construcții, grupuri de clădiri, precum și terenurile cu potențial arheologic reperat, definite conform legii; bunurile mobile, obiectele sau urmele manifestărilor umane, împreună cu terenul în care acestea au fost descoperite." cf. OG 43/2000, art.2.

Bunuri de patrimoniu arheologic: pot fi parte a patrimoniului cultural național și pot fi clasate și protejate ca bunuri de patrimoniu cultural național mobil sau ca monumente istorice, în condițiile legii".- cf. L 378/2001, art.4.

Cercetare arheologică - "prin cercetare arheologică se înțelege ansamblul de măsuri cu caracter științific și tehnic menite să asigure prospectarea, identificarea, decopertarea prin săpături arheologice, investigarea, recoltarea, înregistrarea și valorificarea științifică, inclusiv publicarea, patrimoniului arheologic." cf. OG 43/2000, art.2.

Descoperire arheologică - "prin descoperire arheologică se înțelege evidențierea, prin intermediul săpăturilor arheologice, a vestigiilor, obiectelor și urmelor manifestărilor umane, care constituie mărturii ale epocilor și civilizațiilor dispărute" cf. OG 43/2000 art.2.

Sit arheologic declarat zona de interes prioritar - prin sit arheologic declarat zona de interes prioritar se înțelege zona de interes arheologic național care se instituie asupra teritoriului ce cuprinde siturile arheologice a căror cercetare științifică, protejare și punere în valoare este de importanță excepțională pentru istoria și cultura națională prin mărturiile materiale, bunurile mobile sau imobile, care fac parte sau sunt propuse să facă parte din categoria Tezaur al patrimoniului cultural național mobil sau, după caz, din categoria monumentelor istorice aflate în Lista patrimoniului mondial". cf. OG 43/2000, art.2.

Zone protejate

Zona de protecție a unui sit arheologic sau istoric - "până la finalizarea cercetării arheologice și luarea măsurilor corespunzătoare de protecție și punere în valoare a descoperirilor arheologice, zonele de protecție ale siturilor arheologice sau istorice, instituite conform legii, sunt totodată și zone cu potențial arheologic reperat". cf. OG 43/2000, art.2.

Zona protejată istoric - zone construite, delimitate topografic, care cuprind valori de patrimoniu cultural și sunt declarate ca atare pentru atingerea obiectivelor specifice de conservare a patrimoniului ".cf. L 5/2000, art.1.

Zona protejată de interes național - "Legea evidențiază zonele protejate de interes național și identifica valori de patrimoniu cultural național care necesită instituirea de zone protejate pentru asigurarea protecției acestor valori". cf. L 5/2000, art.2.

Zona de protecție a unei valori de patrimoniu cultural - " Autoritățile administrației publice locale, cu sprijinul autorităților publice centrale, vor delimita, în baza unor studii de specialitate, zonele de protecție a valorilor de patrimoniu cultural. cf. L 5/2000, art.5.

Monumentele incluse pe lista Ministerului Culturii și Cultelor – Institutul Național al Monumentelor Istorice, impun măsuri hotărâte atât din partea Comisiei monumentelor istorice cât și a Consiliului Local, în ce privește restaurarea, conservarea, întreținerea ori protejarea lor, în conformitate cu legislația în vigoare.

În cadrul Memoriului General, lista Monumentelor Istorice este prezentată în cadrul capitolului 2.10. «Probleme de mediu » .

În cazul în care apar situații neprevăzute care conduc la fenomene de instabilitate a terenului în zona de protecție a obiectivelor cu caracter de monumente istorice, pe baza unor studii de specialitate se vor lua măsuri speciale, astfel încât să nu fie puse în pericol cladirile monumentelor, în conformitate cu Legea nr. 422/2001, art. 8, titlul II, cap I.

În situații extreme se poate recurge la strămutarea obiectivelor de arhitectură sau monumentelor istorice, pe baza unor documentații întocmite special în acest scop, cu respectarea tuturor prevederilor legale privind acest gen de lucrări.

LISTA MONUMENTELOR ISTORICE ȘI ANSAMBLURILOR DE ARHITECTURĂ

În cazul localității Vâlcănești NU există monumente istorice și/sau situri arheologice care să figureze în LMI și/sau RAN.

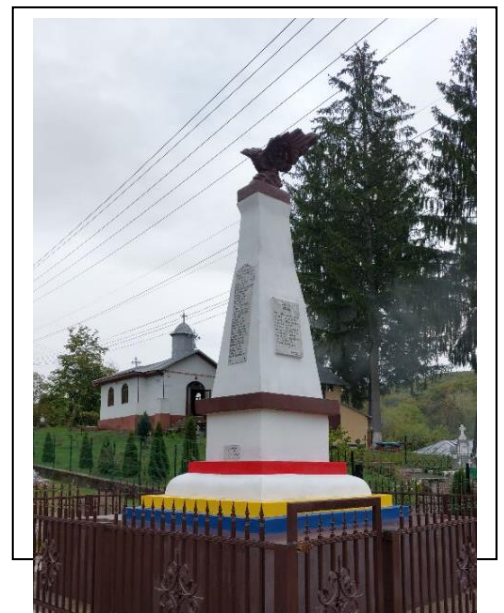
Monumente comemorative

1. MONUMENT

Localizare: com. Vâlcănești, sat Trestioara,
monument de for public

Neîncadrat în LMI

Starea generală de conservare este
bună. A fost reabilitat de curând.

2. MONUMENT

Localizare: com. Vâlcănești, sat Trestioara,
monument de for public

Neîncadrat în LMI

Starea generală de conservare este bună

2. Identificarea amenajarilor valoroase

Pe teritoriul administrativ al comunei Vâlcănești nu au fost identificate amenajari valoroase.

3. Identificarea spațiilor și perspectivelor valoroase

Din punctul de vedere al perspectivelor valoroase/peisajului, amplasarea geografică a localității favorizează vederi, perspective panoramice de excepție din punctele înalte aflate pe coamele dealurilor.

Vedere panoramică spre satul Trestioara

Vedere panoramică spre satul Trestioara

4. Date semnificative referitoare la construcții și amenajări

Modul de ocupare al loturilor a rămas în principiu neschimbat de-a lungul timpului. Fondul construit inițial a fost înlocuit de un fond construit mai nou, edificat în etape succesive, iar o parte din acesta, deși modern, nu prezintă valori estetice deosebite.

La nivelul localității se remarcă gospodăriile edificate tradițional, însă dezvoltarea recentă a adus case noi, cu etaj și dotări moderne, în timp ce imobilele vechi au fost, în multe cazuri, renovate sau extinse cu dependințe. Deși în comuna Vâlcănești nu există clădiri încadrate în listele oficiale ale monumentelor istorice (LMI sau RAN), se regăsesc elemente de patrimoniu local precum Monumentul Eroilor din Vâlcănești, monumente de for public și plăci comemorative dedicate eroilor locali. Totodată, pe baza valorii lor arhitecturale, patru imobile din satele Vâlcănești și Trestioara au fost propuse pentru declanșarea procedurii de clasare ca monumente istorice.

La nivelul UAT-ului nu sunt clasate monumente de arhitectură, însă există obiective cu valoare simbolică și memorială, precum monumentele de for public menționate.

Monumentele de for public și imobilele cu valoare patrimonială sunt obiective singulare sau integrate în țesutul urban, având zone de protecție ce trebuie respectate conform studiilor de specialitate.

Prevederile acestor studii (istoric, de mediu, geotehnic) sunt cuprinse în actualizarea documentației de urbanism (PUG și RLU), asigurând protecția valorilor locale.

Prevederile art. 9 al Regulamentului General de Urbanism au ca scop controlul intervențiilor asupra obiectivelor de valoare, atât în zonele de protecție ale acestora, cât și în zonele protejate.

Intervențiile la obiectivele propuse pentru clasare sau aflate în zone protejate sunt reglementate prin prevederile Legii nr. 422/2001, republicată, privind protejarea monumentelor istorice.

În zona de protecție a acestor obiective, pentru autorizarea construcțiilor noi sau a intervențiilor la construcțiile existente se va solicita avizul Ministerului Culturii și, după caz, al Direcției Județene pentru Cultură Prahova.

Referitor la starea fondului construit, se observă că anumite locuințe rămân nelocuite și intră într-o stare de degradare progresivă, ajungând în timp ruine din cauza îmbătrânirii populației și a lipsei de întreținere. Deși există o susținere a comunității pentru modernizarea facilităților (precum școli reabilite, cabinete medicale și infrastructură de utilități), imobilele vechi cu valoare potențială suferă adesea de un proces de „părăsire”. Lipsa fondurilor, birocrăția și parcursul dificil al obținerii finanțărilor fac ca intervențiile de conservare sau restaurare a fondului construit valoros să întârzie, punând în pericol identitatea locală.

5. Concluzii referitoare la elementele care necesită protecție și la natura acestora

Pe teritoriul administrativ al comunei Vâlcănești nu există clădiri sau ruine înscrise în Lista Monumentelor Istorice (LMI), Registrul Arheologic Național (RAN) sau Lista Siturilor Arheologice (LSI). Sunt luate în evidență monumentele de for public și plăcile comemorative pentru slăvirea eroilor locali, precum Monumentul Eroilor din Vâlcănești. De asemenea, au fost identificate patru imobile cu valoare arhitecturală deosebită pentru care s-a propus declanșarea procedurii de clasare ca monumente istorice, situate în satele Vâlcănești și Trestioara.

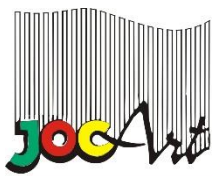
Ca urmare a studiilor realizate de arhitecții Hoinărescu nu s-a trecut la includerea imobilelor pe o listă de patrimoniu, deci nu s-au concretizat încă zone de protecție.

IV. DEFINIREA ȘI DELIMITAREA ZONELOR ISTORICE DE REFERINȚĂ

Nu este cazul.

1. Zonele istorice de referință din teritoriul administrativ;

Nu este cazul.

BIROU DE PROIECTARE ARHITECTURĂ , URBANISM , AMENAJĂRI INTERIOARE

Sediul social : Râmnicu Vâlcea, strada Calea lui Traian, Nr.147 , Bl. D2, Mezanin, Birou nr.1*
Cod Fiscal RO1470701* Reg. com. nr. J38/1062/1991* Cont B.C.R. Vâlcea RO81 RNCB 0263 0289 2441 0001
RO83 TREZ 6715 069X XX00 0760* Tel./fax: 0250/733180 * Mobil: 0745528655* E-mail:jocart@jocart.rdsmail.ro

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI **Set de reguli pentru păstrarea specificului local**

Pentru o mai bună integrare a fondului construit nou cu fondul construit existent recomandăm, în cele ce urmează, un set de practici menite să favorizeze armonia vizuală a fondului construit. Texturile și nuanțele recomandate se regăsesc în Anexa de mai jos*. Recomandăm afișarea lor printate în avizier la biroul de Urbanism.

*Prima parte a recomandărilor sunt extrase din “Ghidul de Arhitectură – Zona Prahova Subcarpatică” , publicație cu rol de îndrumare pentru comunități a Ordinului Arhitecților. Găsiți mai jos linkul către documentul original pentru referință și precizări suplimentare:

Întocmit,

Arhitect Doina Negoită

Arhitect Bogdan D. Șerban

Pr. Maria Dogăroiu

Arh. Radu Negoită

ANEXA – scheme și principii de bună practică via OAR

2.3. AMPLASAREA PE LOT A CONSTRUCȚIILOR

Gospodăria tradițională din zona de deal-munte a județului Prahova cuprinde casa de locuit, acareturile utilizate pentru creșterea animalelor (grajd, saivan, coteț), pentru depozitare (magazie, fânar), ca bucătărie de vară sau chiar ateliere meșteșugărești.

Împrejmuirea se realizează tradițional din uluci de lemn și mai rar din zidărie de piatră de carieră sau bolovani de râu.

Tipul tradițional de împrejmuire are calitatea de a fi „transparent”, adică perceperea spațiului public și a celui privat este unitară, curțile și grădinile fac parte integrantă din peisajul natural în ansamblu.

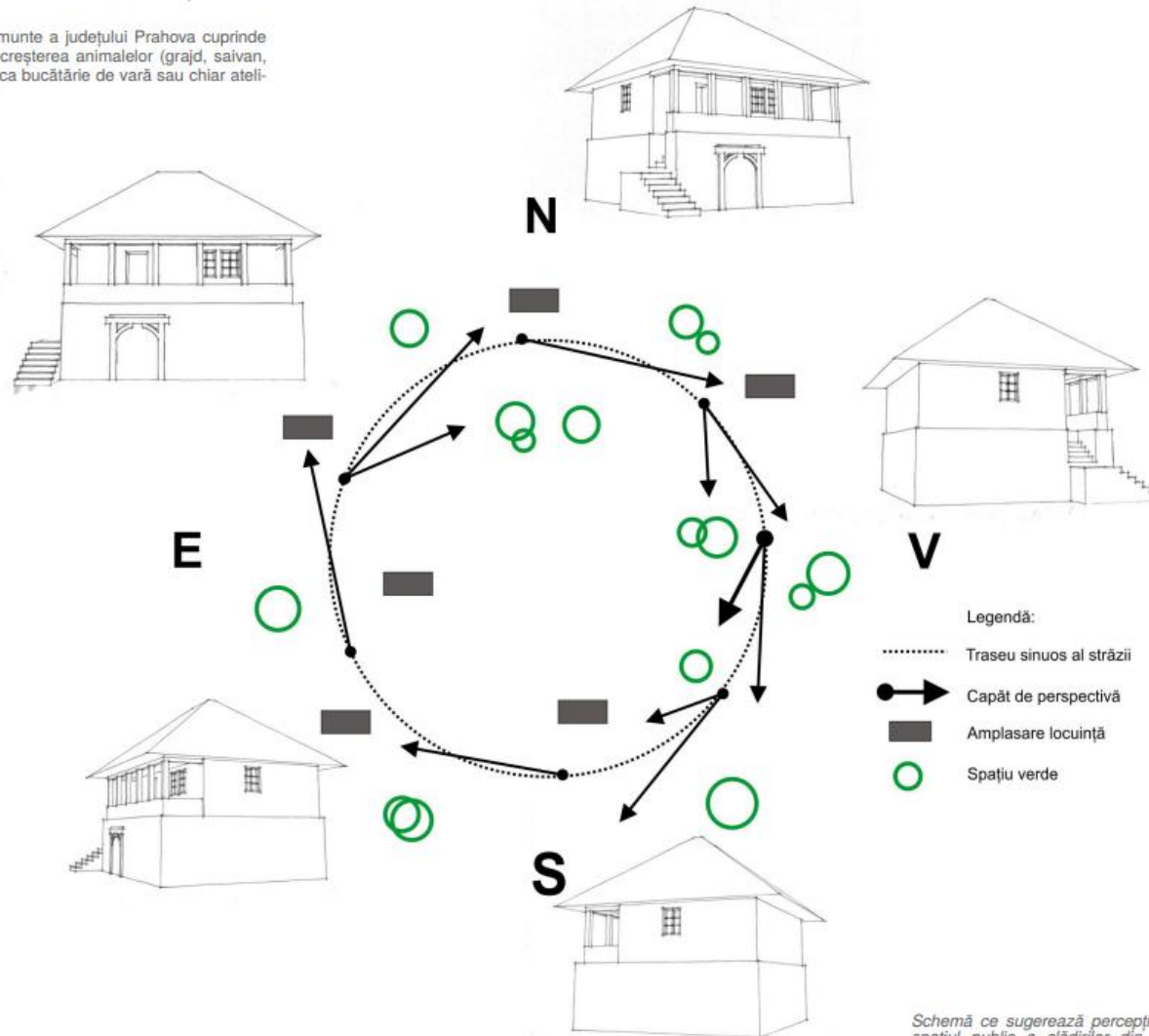
Amplasarea pe lot a construcțiilor se realizează, în general, pavilionar, construcțiile nu păstrează o aliniere între ele sau față de stradă.

Acareturile pot fi comasate sau izolate, dar sunt amplasate, de obicei, independent față de locuință.

Ca urmare a reliefului accidentat, perceperea casei dinspre stradă se poate realiza în perspectivă ascendentă, descendentă sau de la nivelul ochiului, mod de vizualizare ce conferă diversitatea în unitate a peisajului cultural local.

Modul dinamic de percepere a clădirilor tradiționale este o caracteristică importantă care determină rezolvări particulare de volume și/sau decorații.

14

Schemă ce sugerează percepția din spațiul public a clădirilor din zona Prahova într-o multitudine de unghiuri.

*Percepție a volumului în perspectivă ascendentă
Casa Cheșca, sat Starchiojd*

*Percepție a volumului în perspectivă la nivelul ochiului
Casa Cheșca, sat Starchiojd*

*Percepție a volumului în perspectivă descendentă
Casa Cheșca, sat Starchiojd*

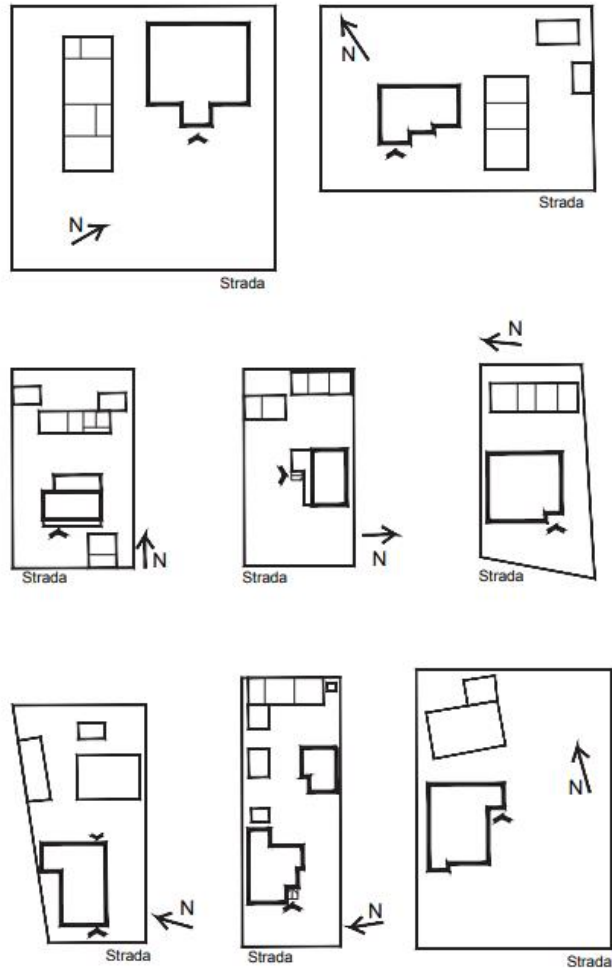

Gospodărie sătească formată din locuință și acareturi.

Împrejmuire tradițională din lemn.

2.4. TIPOLOGIA PLANIMETRICĂ A GOSPODĂRII

Tipuri de gospodării din zona studiată cu relațiile dintre clădiri între ele și față de stradă. Clădirile sunt amplasate liber în interiorul loturilor, cu fațada principală orientată preponderent spre Sud sau spre Est - scheme preluate din „Locuința sătească din România” - șef de proiect complex arh. Călin Hoinărescu.

2.5. PRINCIPIILE ORGANIZĂRII ÎN PLAN A LOCUINȚEI TRADIȚIONALE

Beciul. Locuințele cu două niveluri (majoritare în zona studiată) au la nivelul inferior spațiile pentru depozitare (beciul și accesul spre beci prin gârlici, făcut direct din ogradă) care sunt construite fie pe tot întregul contur al casei, fie parțial.

Beciul era folosit pentru depozitarea alimentelor și al butoaielor cu vin și țuică.

Camera de locuit sunt la nivelul superior, cu acces din prispă sau foisor. Planul parterului este

monocelular (destul de puține exemple se mai păstrează) sau pluricelular, format din tindă, la mijloc, și două încăperi laterale (cel mai întâlnit mod de organizare planimetrică) sau din două, trei sau patru încăperi dispuse în linie, cu tot atâtea intrări separate, de pe prispă (mod de organizare funcțională utilizat îndeosebi în zona dealurilor joase).

Bucătăria de vară și spațiile legate de aceasta (magazie, polată) au un acces separat de cel al încăperilor de locuit.

Încăperi de la nivelul terenului primesc alte funcțiuni sub influența arhitecturii de târg.

Alături de magazii, camere, bucătării, putem regăsi ateliere meșteșugărești, prăvălii.

Prispele sunt aici și la nivelul inferior și la nivelul superior. Apar într-o etapă ulterioară, sub influența romantică, încăperi în volumul acoperișului. Spațiile semideschise sunt dispuse astfel la toate cele trei nivele (inferior, superior, mansardă).

Foisorul este înscris în linia streașinei și capătă tendințe de înălțare până ajunge să constituie el însuși un al

Clădirile sunt amplasate liber în interiorul loturilor, având fațada principală orientată în majoritatea cazurilor spre sud, sud-vest sau sud-est.

doilea etaj. Pentru a nu îngreuna ansamblul, partea supraînălțată este tratorată și stâlpii capătă un fel de capitel reprezentat prin două aripiore tratorate.

Stâlpii foișorului și cei de margine sunt dublați adesea, ceea ce crește monumentalitatea casei.

Prispa și foișorul – elemente volumetrice definitorii ale caselor tradiționale. Toate locuințele tradiționale sunt prevăzute cu prispă, existentă pe una, două sau trei laturi, cu funcțiuni utilitare și estetice.

Cele mai vechi exemplare de arhitectură tradițională tratează stâlpii și grinda prispei prin sculptarea lor în forme specifice care pe lângă rolul estetic aveau rol simbolic de protecție. În arhitectura tradițională stâlpii prispei variază de la o zonă etnografică la alta, reprezentând identitatea locală. În prezent casele noi cu stâlpi sculptați nu amintesc de identitatea locală.

Închiderea prispei și a foișorului. În secolul al XIX-lea, sub influența arhitecturii de târg și a celei urbane, prispele și foișoarele se închid cu geamlăcuri, care asigură un plus de protecție termică încăperilor de locuit și permit folosirea lor pe tot parcursul anului.

Geamlăcul nu contrastează cu modelul tradițional în cazul în care se respectă proporțiile și dimensiunile ochiurilor de geam.

Model specific de stâlp cu elemente apotropaice.

2.6. SISTEMUL CONSTRUCTIV

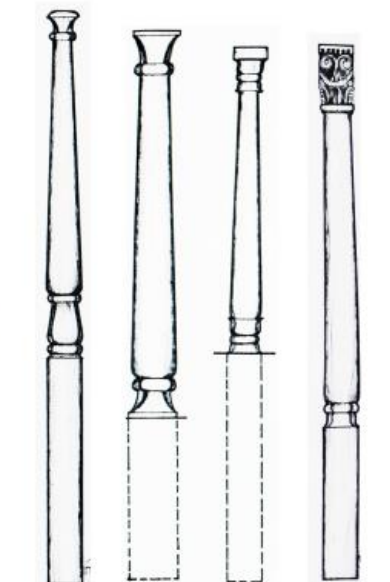
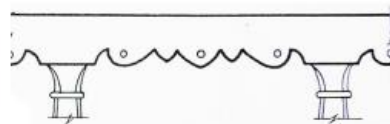
Sistemul cel mai des întâlnit este cu temelie din zidărie de piatră la nivelul pivnițelor (becurilor), iar la nivelul superior din bărne din lemn de stejar sau cu structură de stâlpi și grinzi din lemn de stejar, cu închidere din împletitură de nuiete de alun cu lipitură de lut sau cu umplutură de cărămidă.

Finisajul exterior al pereților se realizează din lipitură de lut sau tencuială de nisip-var, peste care se adaugă

straturi de zugrăveală de culoare albă, inclusiv pe temelia de piatră.

Planșeul este din grinzi de stejar, rareori din brad, dispuse transversal și longitudinal (atunci când deschiderile sunt mai mari se dispun grinzi numite „urși”).

Pardoseala este din pământ galben, din dușumea din lemn de rășinoase sau din dulapi din lemn de stejar.

Modele de stâlpi cu decorații sculptate din județul Prahova.

Stâlpi din lemn sculptați care nu respectă specificul local al decorațiilor stâlpilor din județul Prahova

2.7. GABARITELE ȘI PROPORȚIILE

Spațiul interior al casei țărănești era armonizat la dimensiunea care trebuia să-i dea intimitate și un spor de liniște sufletească, să mărească dimensiunile spirituale ale omului.

Constantin Joja

Din punct de vedere volumetric, casa tradițională se poate încadra în două categorii:

- cu un singur nucleu compozițional de bază;
- cu un nucleu compozițional de bază și unul de accent.

Suprafața clădirilor tradiționale obișnuite nu depășește, în general, 100 mp (suprafață desfășurată) dar în cazul clădirilor cu funcțiuni speciale, a locuințelor dezvoltate pe două-trei niveluri sau în cazul conacelor care preiau caracteristicile caselor tradiționale suprafața desfășurată poate depăși 200-300 mp. Prin urmare, creșterea gabaritului nu afectează negativ imaginea tradițională așa cum se întâmplă în cazul nerespectării caracteristicilor principale ale construcțiilor tradiționale care derivă din existența următoarelor elemente: acoperiș cu patru pante, prispă cu sau fără foișor, proporțiile specifice volumului. Armonia și echilibrul sunt date de proporțiile dintre diferitele registre ale fațadei: registrul inferior (soclu), registrul median (prispă și parapet) și registrul superior, determinat de volumul acoperișului, precum și de

Casă tradițională cu un singur nucleu compozițional (casă fără foișor).

întrepătrunderea dintre spațiile închise (opace) ale locuirii și spațiile semideschise (transparente) care fac legătura cu lumea înconjurătoare, cu exteriorul și de contrastul între lumină (reflectată de pereții plini aflați în prim-plan) și umbră (dată de profunzimea registrului median).

Caracteristici generale ale volumelor specifice:

- înălțimea soclului diferă datorită reliefului accidentat. În cazul în care beciul este la nivelul terenului pe fațada principală, nivelul inferior are de două ori înălțimea prispei (în cazul parapetului plin din zidărie) sau este egal cu înălțimea nivelului median (în cazul prispei cu parapet de lemn care se încadrează vizual la registrul median);
- înălțimea parapetului este de două ori mai mică decât înălțimea liberă a stâlpilor prispei;
- înălțimea liberă a stâlpilor este de două ori mai mică decât înălțimea acoperișului;
- raportul dintre distanța dintre stâlpi și înălțimea acestora se încadrează între 1:2 și 1:1.

Casă tradițională cu un singur nucleu compozițional și cu unul de accent (casă cu foișor).

2.8. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE

2.8.1. ACOPERIȘUL

Acoperișul construcțiilor tradiționale este în proporție extrem de mare cu patru pante. Foarte rar, clădirile istorice din zonă au acoperiș cu două pante. Panta este corespunzătoare reliefului în care se află (pantă înaltă sau pantă medie). Panta este medie (între 30° și 45°) sau înaltă (între 40° și 55°).

La anexe apare acoperișul în două pante. Învelitoarea era preponderent din șită, ulterior au început să fie folosite țigla, apoi tabla.

Pantele sunt relativ mari în zonele de munte pentru favorizarea scurgerii apei și, respectiv, alunecarea zăpezii.

Există clădiri cu diferite influențe (neoclasică, romantică, barocă, neoromânești) din care au derivat modele noi (de exemplu foișor cu trei pante plasat în ax cu acoperiș cu două pante și cu fronton triunghiular, acoperișul în formă piramidală, cu înălțime mare de influență romantică).

Șarpanta este realizată din lemn de rășinoase cu îmbinări, creștături și cuie din lemn la construcțiile mai vechi și din metal la cele mai recente.

Extrem de rar se foloseau și alte materiale pentru alcătuirea învelitorii: scânduri, stuf sau trestie, paie așezate cu furca sau așezate în snopi, coceni, structuri plurimateriale din pământ, paie și stuf, pentru învelitoarea anexelor gospodărești.

Culorile acoperișurilor tradiționale sunt naturale: nuanțe natur de cenușiu, brun-cărămiziu, gri.

Lucarnă tradițională

Construcții cu acoperiș cu patru ape, cu învelitoare din șindriță.

Acoperiș cu patru ape cu modelul de țigla cel mai des întâlnit.

Acoperiș în patru ape, cu țiglă tip solzi.

Acoperiș cu patru ape, cu învelitoare din tablă.

Construcție cu acoperiș în patru ape, cu învelitoare din șindriă.

Acoperiș cu două ape de influență transilvană.

Construcție cu polată.

2.8.2. PEREȚII

Sistemele constructive tradiționale locale sunt plurimateriale sau monomateriale.

Pereții monomateriali pot fi:

Pereți din pământ:

- pământ clădit cu furca;
- pământ turnat în cofraje;
- chirpici.

Pereți din piatră (gresie, rareori piatră calcaroasă):

- zidărie din bolovani de râu;
- zidărie din piatră spartă.

Se zidea cu mortar de lut sau mortar de var sau chiar fără liant (zidărie uscată).

Pereți din lemn:

- din bărne rotunde sau drepte, îmbinate în cheie rotundă, dreaptă sau în coadă de rândunică;

Casă cu pereți din lemn cu umplutură din pământ, așezați pe un bec construit din bolovani.

- cu stâlpi de colț și uluc sau cu stâlpi de colț și contravânturii.

Pereți din cărămidă. Se zidea cu mortar de var.

Pereții plurimateriali pot fi:

Pereți pe schelet

- schelet de lemn cu împletitură de nuiiele și lipitură de lut;
- schelet de lemn cu umplutură din cărămidă;

- schelet din stâlpi de lemn montați cu cep în tâlpi (paintă) cu șipci și umplutură de pământ.

Pereți în casete: zidărie de piatră în casete din cărămidă. Se zidea cu mortar de var. Caracteristic zonelor de pe Văile Prahovei și Teleajenului este soclul supraînălțat din zidărie masivă de piatră de 60-80 cm grosime, adăpostind pivnița (beciul) sau chiar încăperi de locuit.

Perete din bărne de lemn.

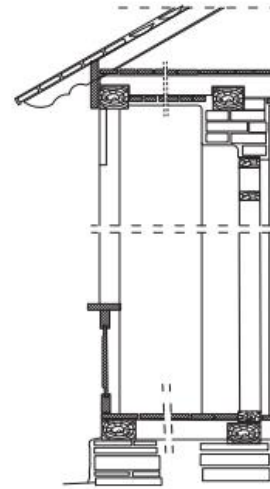
Detaliu schelet din pari de lemn înfiți în pământ cu șipci și umplutură de pământ.

Perete de lemn cu tencuială de lut pe șipci.

Zidărie din piatră.

Zidărie din piatră în casete de cărămidă.

Detaliu de parament al unei case din lemn: tencuială din lut cu armătură din nuiiele.

2.8.3. SOCLUL - TEMELIA

Temelia caselor era alcătuită în vechime din piatră, cel mai adesea piatră de râu, rareori folosindu-se piatră calcaroasă sau din zidărie mixtă din cărămidă cu piatră. Aceasta putea fi din zidărie continuă adaptată la panta terenului sau discontinuă: bolovani mari în dreptul intersecțiilor de pereți și completări cu zidărie din piatră uscată. Utilizarea pietrei s-a generalizat odată cu ridicarea casei pe verticală. Construcțiile anexe erau de obicei așezate pe bolovani dispuși

la intersecțiile de ziduri. Construcțiile anexe vechi aveau structura pe furci sau pari de lemn înfiți în pământ.

Socul supraînălțat a apărut din necesitatea adaptării la panta terenului, în zona de deal și de munte, spațiul rezultat fiind utilizat pentru locuire. Pentru zidăria de soclu se utiliza mortar de pământ, mortar de var. Înălțimea soclului variază în raport cu panta terenului și cu funcțiunile pe care acesta le adăpostește.

Fundație și soclu de piatră.

2.8.4. TÂMLĂRIA ȘI GOLURILE

Ușa caracteristică este formată dintr-unul și rareori din două canaturi.

Ferestrele sunt în două, trei, patru sau șase canaturi, simple sau duble. Ulterior au apărut ferestrele cu două rânduri de cercevele, dublate (mai rar în această zonă) de obloane. Ferestrele tradiționale cele mai vechi sunt în două sau patru canaturi cu patru sau șase ochiuri de geam. De asemenea, pot fi simple sau în perechi. Raportul lățime/lungime al ferestrei este de 1/2, iar ochiurile tind

spre forma pătrată. De regulă, ferestrele sunt mai mult înalte decât late, având un raport de 2/3. Ferestrele și în general tâmplăria (uși, porți, obloane) sunt realizate din lemn aparent sau vopsite cu vopsele pe bază de ulei de in.

Odată cu creșterea influenței orășenești, ferestrele locuințelor au fost executate din două sau patru canaturi, dar fără fragmentarea ochiurilor de geam sau au fost realizate ferestre în două canaturi, cu supralumină. Tendința a fost aceea de mărire a suprafeței ferestrelor, comparativ

cu locuința tradițională, dar s-a păstrat, totuși, o armonie a proporțiilor, raportat la ansamblul construcției. Ferestrele au un rol important în conturarea imaginii casei tradiționale, oferind specificitate și individualitate construcțiilor vechi, iar păstrarea și recondiționarea ferestrelor la locuințele tradiționale este importantă din acest punct de vedere. Ferestrele au un rol important în conturarea imaginii casei tradiționale oferind specificitate și individualitate iar păstrarea și recondiționarea ferestrelor la locuințele tradiționale este importantă și din acest punct de vedere.

Prisă închisă cu geamlăc – un bun exemplu pentru închiderea prispei sau a foișorului.

Clădire tradițională cu foișorul închis cu geamlâc cu ochiuri de geam.

Folosirea oblonului pentru reglarea temperaturii și a luminii.

Modele de uși autentice.

2.8.5. ELEMENTE DE FAȚADĂ

Registre orizontale (coamă, cornișă) și verticale (prispă, foișor)

Pridvorul deschis sau închis este „elementul monumental al arhitecturii tradiționale, având valori plastice universale”.¹ Este realizat în diferite forme, cu expresii plastice diferite dar cu aceeași funcție: de spațiu intermediar între interior și exterior, independent, în care lumina naturală, cu

variațiile ei, contribuie ca element viu al construcției.

Prispa este prezentă la aproape toate casele, fiind plasată pe una, două sau pe trei laturi, punându-se accent pe fațada principală. De obicei, prispa este pe fațada lungă, cea cu orientare sudică și este cuprinsă în volumul acoperișului. Parapetul este realizat din bărne de lemn orizontale,

scânduri de lemn dăltuite sau, mai nou, traforate.

Prispa a căpătat foarte multe expresii arhitecturale prin simpla proporționare, având parapet din lemn sau din zid, sau fiind realizată fără parapet, prin modelarea stâlpilor și a grinzii.

Stâlpii, ca elemente singulare sau înșiruite, alcătuiesc compoziții de sine stătătoare. Esența plastică a

pridvorului este monumentalul, chiar limitat la o singură travée.

Stâlpul, din lemn sau mai rar din piatră, de asemenea, dă eleganța compoziției arhitecturale. Stâlpul în arhitectura țărănească românească este subțiat până la limita rezistenței lemnului, determinând eleganță

structurală a prispei. Stâlpul prispei poate fi sculptat sau nu, dar prin simpla amplasare la distanțe mai mari sau mai mici determină proporțiile spațiului intermediar.

¹ Joja, Constantin, *Sensuri și valori re-găsite*, Editura Eminescu, București, 1981

Elementele regulatoare care creează liniile principale ale fațadelor sunt determinate de linia de coamă, linia de streșină, prispa, temelie.

Un element important de compoziție ca un element de accent îl reprezintă foișorul - parte componentă a volumetriei tradiționale destul de prezentă.

Foișorul poate avea trei sau două pante, poate avea fronton decorat sau nu cu traforuri abundente..

Stâlpii și grinzile de lemn și frontoanele au de regulă o fasonare artistică, cu semnificație simbolică (discul solar, pomul vieții, funia împletită). Acestea au trecut de-a lungul secolelor printr-un proces de rafinare și de decantare.

Valorile estetice se suprapun peste semnificația simbolică. Sunt realizate pe baza unor principii de proporționare și de organizare armonioasă a tuturor elementelor care alcătuiesc construcția.

Stâlpii sculptați manual cu barda aparțin celor mai valoroase exemplare ale arhitecturii tradiționale.

Echipele de meșteșugari care le-au realizat își perfecționaseră cunoștințele artistice și tehnice de-a lungul timpului și le-au transmis în cadrul breslei. Prin urmare, elementele și informațiile utilizate reprezintă un cumul de experiență.

Foișorul este prezent în zonă atât la casele tradiționale cât și la casele boierești și la palatele domnești. S-a dezvoltat ca spațiu independent, loc de primire și loc de odihnă devenind adesea un spațiu festiv.

Parapetul poate fi zidit și văruiț cu alb (la modelele cele mai vechi) sau poate fi din scânduri de lemn simple sau traforate.

Inițial a fost construit din lemn apoi din piatră și din cărămidă. Scara care urcă la etaj este alăturată acestuia sau inclusă în volumul foișorului. Până la începutul secolului al XX-lea, streășina foișorului s-a păstrat în linia generală a streșinii casei. În secolul al XX-lea apare tendința de a se înălța peste ștreășina generală, devenind elementul de compoziție principal al casei, la care se adaugă o decorație din scânduri traforate. Acoperișul este cu trei pante sau cu fronton.

Decorațiile de fațadă apar sub forma unor elemente decorative din tencuială, pentru conturarea ferestrelor, pentru construcțiile mai noi, din cărămidă, cu vădite influențe din zona orășenească.

Detalii decorative din lemn apar la nivelul prispei, stâlpilor, streșinii, paziei, capetelor de grinzi și contribuie la definirea specificului rural.

Finisajele de pe fațadă sunt simple, de regulă, tencuielile sunt acoperite cu zugrăveli de var iar lemnul este lăsat aparent sau vopsit în nuanțe de brun-cenușiu.

Contrastul s-a realizat prin folosirea luminii și a umbrei, și nu prin decorația extravagantă, decor colorat sau structuri masive, greoaie.

Modelele de case tradiționale cele mai vechi au streășină cu căpriori aparenti. La exemplarele începând cu stârșitul secolului al XIX-lea streășina poate fi înfundată.

2.8.6. CONSTRUCȚII ANEXĂ

Natura ocupațiilor a influențat în mod direct structura și funcționalitatea gospodăriei. Construcțiile anexă sunt realizate în funcție de ocupația de bază a familiei și sunt proporționale cu statutul social al proprietarului. Astfel, se disting:

- adăposturile pentru păstrarea cerealelor și a fânului: șuri înalte cu partea de jos construită din lemn sau pământ pe structura din împletitură de nuiele

iar în partea de sus, deschise sau închise cu scândură, hambare pentru porumb;

- adăposturile pentru animale: grajduri (lemn și ulterior cărămidă), șoproane, târle, staule, cotețe, ceaire etc. (denumiri și forme diferite, în funcție de animalele pe care le adăpostesc);

- adăposturile pentru atelaje și unelte: șopron și șuri.

Anexă construită din lemn, al cărei volum poate cuprinde spații utile atât unei locuințe cât și unor funcțiuni complexe, cum ar fi pensiuni. Grija cu care este prelucrat lemnul o încadrează în categoria exemplelor de urmat în realizarea închiderilor exterioare.

Anexă realizată din materiale tradiționale, care poate fi folosită ca extindere la o construcție existentă. Acesta poate fi un exemplu de legătură între două corpuri de clădire, lăsând o deschidere vizuală către grădină.

Clădire anexă care are funcțiunea de magazin și care se încadrează în specificul local.

Clădire anexă cu partea inferioară din zidărie care permite izolarea termică iar partea superioară din lemn.

Anexe tradiționale realizate cu elemente din lemn cioplite cu barda, tehnică veche de sute de ani, de aceea clădirile sunt foarte valoroase.

2.8.7. AMENAJĂRI EXTERIOARE

Scări exterioare

Scările exterioare sunt realizate din piatră sau lemn pentru construcțiile joase și cu preponderență din lemn pentru construcțiile înalte. În general, primele trepte sunt din piatră, iar celelalte – din lemn. Parapetul este din zid sau din lemn.

Pavaje

Amenajarea exterioară a terenului este realizată din materiale locale și depinde de necesitățile gospodăriei: piatra de râu este cel mai des întâlnită, piatră de gresie așezată orizontal sau în dungă, pământ bătut, lemn, pietriș, eventual alei înierbate. S-au realizat șanțuri de îndepărtare a apelor din zona casei și de lângă căile de

acces, creându-se pante necesare scurgerii apei și direcționarea acesteia către spațiile verzi.

Vegetație

Vegetația exterioară deține un rol important în amenajarea curții, pe de o parte având funcție utilitară (pomi și arbuști fructiferi, plantații de protecție, umbrire), cât și decorativă (flori, arbuști) iar pe lângă acestea, în jurul casei sunt și mici grădini de zarzavat.

Porți

Poarta este un element important decorativ și constructiv, de cele mai multe ori fiind sub forma unei construcții masive, marcante, limitate de stâlpi cu motive decorative. Acestea

ajung să aibă monumentalitate datorită proporțiilor folosite și datorită esteticii, în strânsă legătură cu casa. Porțile au două intrări: una pentru oameni într-un canat și una pentru care în două canaturi. La curțile înguste, porțile pentru oameni erau amplasate în cadrul porții mari. Ansamblul celor două porți putea avea un acoperiș în patru ape cu învelitoare de șifă, cu țiglă sau fără acoperiș, întreaga construcție fiind joasă.¹ Porțile sunt adaptate la estetica și proporțiile casei.

Împrejmuiri

Împrejmuirea gospodăriei și delimitarea spațiilor funcționale interioare s-a realizat de-a lungul timpului din necesitatea separării spațiului privat de spațiul public - gardurile, care au grade de transparență variate dar niciodată nu sunt opace. Deși derivă din

necesitatea delimitării funcționale, ea are doar un rol de mărginire, ceea ce implică garduri de mai mică amploare constructivă, cu un rol decorativ redus și grad mare de transparență.

Există mai multe tipuri de împrejmuiri: garduri din nuiele împletite, scândură decorată sau nu, piatră, și/sau alcătuiri complexe, în diverse forme, din piatră și lemn. Gardurile pot fi realizate din: nuiele neacoperite sau acoperite cu paie, răslogi, stobori, scânduri neacoperite, ulucă neacoperită, șipci, lețuri. Tipul tradițional de împrejmuire

are calitatea de a fi „transparent”, cu înălțimea aproximativ la înălțimea omului. După anii 1980 s-au construit cu precădere garduri din metal, cărămidă, plasă metalică, pari din lemn cu sârmă, beton.²

1 ***, *Atlasul etnografic al României, vol. 1 - Habitatul*, Editura Academiei Române, București, 2003

2 *Ibidem*

Exemple de porți tradiționale.

Împrejmuiri din lemn.

Zid de sprijin din împletitură de nuiele și împrejmuire din lemn.

Exemple de balamale pentru porți.

Împrejmuire din zidărie de piatră.

Zid de sprijin cu împrejmuire din lemn.

2.9. SPAȚIUL PUBLIC

Spațiul public rural este polivalent, fiind atât loc de întâlnire, de comunicare, de sărbătorire cât și de circulație. Amenajarea lui este simplă, strict funcțională, folosind materialele locului și adaptându-se organic la relief.

2.9.1. STRADA

Strada are un aspect unitar, fără variațiuni care să o segmenteze. Amenajările din spațiul public, mobilierul, pavajele, șanțurile, podețele, sunt realizate din materiale și tehnologii locale, simple. Materialele sunt procurate din sursele cele mai apropiate: râuri, cariere de piatră, pădure.

Materialul tradițional pentru pavarea străzilor este piatra. Partea de jos a împrejmuirilor, de asemenea, este realizată din piatră care în majoritatea cazurilor este simplu suprapusă, fără folosirea unui liant.

Tipul tradițional de împrejmuire caracterizat prin „transparență” contribuie la perceperea unitară a spațiilor publice și private. În zonele mai joase este folosit și pietrișul care contribuie la drenarea apei. Intercalate, apar zone cu vegetație, copaci, arbuști, plante

cățărătoare. Spațiul străzilor este pus în valoare de bănci, fântâni, troițe.

2.9.2. MALURI ȘI TRAVERSĂRI DE APĂ

Multe sate din zona de deal se află de-a lungul cursului unei ape iar relația cu acesta este importantă. Malurile au vegetație specifică, ce păstrează stabilitatea și domolește viteza de curgere în caz de viitură. Nu se construiește pe mal. Excepție fac construcțiile speciale, morile, care însă au dispărut din zonă (cu o singură excepție - moara din comuna Drajna). Traversările se făceau în locurile prielnice și se realizau din lemn, pentru care sau pe cabluri cu podină de lemn.

2.9.3. SPAȚII VERZI

Spațiile verzi se amenajează de obicei în zona centrului administrativ, a

centrului istoric sau pe malul râului. Spațiul public rural are zone umbrite cu vegetație bogată, dar și zone însorite, deschise. Străzile au aliniamente de pomi fructiferi (corcoduși sau pruni) care primăvara dau un caracter aparte străzii. Florile decorative sunt mai rare, din cauză că nu pot fi protejate de animale.

2.9.4. OBIECTE DIN SPAȚIUL PUBLIC

Elemente de mobilier rural exterior: bancă, fântână, cruce, troiță, apătoare, podeț.

Se întâlnesc, în funcție de specificul așezării, o serie de amenajări și obiecte de utilitate publică caracteristice realizate cu preponderență din lemn, nuiele/lețuri și zidărie din cărămidă și piatră. Mobilierul este unul dintre elementele importante, care creează ambianța în spațiul public. Monumentele, crucile și troițele sunt repere importante în localitățile rurale, cu rol simbolic însemnat în cadrul comunității.

Materialele folosite sunt lemnul și piatra. Toate amenajările au rol utilitar și sunt simple. Fântâna, troița, copacul

1

2

3

4

5

6

Fântâni tradiționale realizate din lemn sau piatră.

7

11

Cruci sculptate din piatră, singure sau în ansamblu, se întâlnesc în număr mare în așezările rurale din zonă.

8

Suport pentru potcovirea cailor, element care poate fi folosit ca atare, acolo unde este nevoie sau ca element de mobilier rural, de ex. pentru biciclete.

9

10

12

Cimitir – monument istoric.

ANEXA – texturi, nuanțe

Fațade
Paletă de culori

Așa da

Ghid De Bune Practici: Băile Govora

Fațade
Paletă de culori

Așa nu

Recomandări generale privind
protejarea elementelor
de arhitectură specifice

Façade
Materiale

Aşa da

1

2

3

Façade
Materiale

Aşa nu

1

2

3

Acoperișuri
Paletă culori

Așa da

i: Băile Govora

Acoperișuri
Paletă culori

Așa nu

Recomandări generale privind
protejarea elementelor
de arhitectură specifice

Tâmplării
Paletă culori

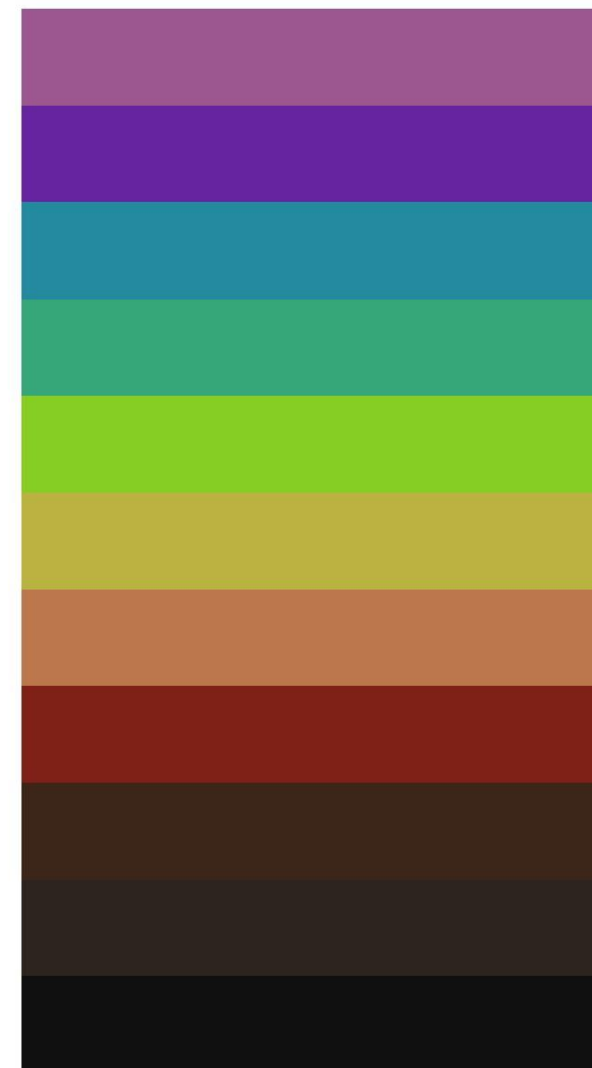
Așa da

tic: Băile Govora

Tâmplării
Paletă culori

Așa nu

Recomandări generale privind
protejarea elementelor
de arhitectură specifice

Socluri
Materiale

Aşa da

1

2

3

Socluri
Materiale

Aşa nu

1

2

3

Împrejmui
Paletă culori

Așa da

Practici: Băile Govora

Împrejmui
Paletă culori

Așa nu

Recomandări generale privind
protejarea elementelor
de arhitectură specifice